

Eventus pro Collegis

Speciální vydání

Časopis studentů KSPSoc PdF UHK

ÚVODNÍK

PhDr. Josef Kasal, MBA, Ph.D.

Historie a my

„Nechceme-li zemřít, ohraničme si svou vlast. Opišme kruh. Vyznačme střed. Zpřesňovat znamená redukovat. K uchopení vesmíru mi stačí jediné místo, dokonale souznící s mou bytostí. K tomu, abych pochopil a vyjádřil všechnu krásu světa, mi stačí jediná zátoka, která mi legitimně patří. Vystačím si.“ (Salvator Dalí)

Toto číslo Eventu je psáno s úmyslem připomenout válku, jako něco, co je vlastně už i mé generaci vzdálené. Ti, kteří poslední válku zažili, již pomalu odcházejí, a tak současníkům zbývají historické analýzy, dokumentární a hrané filmy, napsané knihy, hroby padlých, památníky. Životy nás, současníků běží nastaveným tempem, jsme zaměřeni na aktuální řešení situací, ve kterých se ocitáme. Je logické, že historickými událostmi zaměstnáváme mysl okrajově a příležitostně. A když už si tedy na tuto aktivitu čas najdeme nebo když nás vnější okolnosti donutí o záležitostech minulosti přemýšlet, je důležité jak a s jakou intenzitou se jimi zabýváme.

O válce, té poslední i o válce obecně, lze přemýšlet různě. V každém případě však k přemýšlení o ní, k možnosti vytvořit si vlastní postoj, potřebujeme širší znalosti z historie vlastního národa a uvědomění si vztahu k němu. Potřebujeme to také proto, že události před II. světovou válkou, během ní a vývoj po ní znovu nastolila otázku po místě českého národa v evropské politické architektuře a tím také zvýraznila pojem vlastenec v naší kotlině. Socialismus příliš češství nezvýrazňoval, kladl akcent na proletářský internacionalismus – tady na rozpuštění myšlenky národní v myšlenku třídní příslušnosti. Že se to nedařilo, prokázal rok 1968, ten se však stal zároveň otřesem naší národní důstojnosti – znovu porobení. Po roce 1989 najednou jakoby vlastenectví nebylo nutné, důležitějším se stalo zorientovat se v hospodářské sféře, dohnat Západ v konzumu, v kvalitě života. Vlastenectví, to přijde samo sebou.

Málokterý Čech by vám popřel hrdost na to, že je Čechem. Emocionálně jsme vlastenci. Problematickou se zdá být schopnost v diskusích to obhájit, chybí fundament – právě ten historický. Nemyslím si, že může být skutečně hrdý ten, kdo nezná ani významná data – mezníky dějin. V takové situaci těžko nacházet souvislosti, nacházet to skryté zlato v suti našich dějin. A zde se dostávám k úvodní citaci Dalího. O čem mluví?

O vědomí sebe sama v prostoru, nejen geografickém. V prostoru toho, čemu říkáme cítění. Vyznačit střed znamená zhuštění národního vědomí do pevného základu, který je tvořen cihlami z naší historie. Co postupně vytvářelo vědomí spolupatříčnosti?

Velká Morava, české knížectví a království. Přemyslovci a jimi postupně vydobytý a upevněný prostor mezi středověkými státy. Naši svatí jako symboly kulturního vzepjetí. Doba Karla IV., která dotváří to, o co jsme se mohli opírat přes všechny historické peripetie až do moderní doby. Jan Hus a husitské hnutí a kontroverze, které přineslo. Bílá hora – porážka, anebo vítězství? Jan Ámos Komenský a jeho světovost. Habsburkové a české země jako nejprůmyslovější část Rakouska -Uherska a zároveň jeho obilnice. I. světová válka a Češi v ní – legie. Vznik samostatného státu, krátké období demokracie, posílení českého vědomí. Dvě totality – fašistická, komunistická, a to jak se vepsaly do našeho myšlenkového světa. Zpřesňovat znamená redukovat. Tedy v našem případě nacházet v té historii, co je cenné, důležité a užitečné pro naši přítomnost. Co nám pomáhá uvědomovat si své češství a zároveň evropský kontext. Také kontext humánní. Co tedy zredukovat z II. světové války pro nás? Vědomí příslušnosti k národu, které nebylo zadušeno propagandou fašistickou ani komunistickou. Pevné vzdělanostní základy, silné impulsy historické nám udržely schopnost nepodlehnout deziluzi a zmaru. Tato kulturní vyspělost přispěla i k vcelku hladkému přechodu od tzv. socialismu do společnosti liberální. Znovu se ukázalo, že pokud

máme možnost bojovat, jsme vojáky statečnými a spolehlivými. Nejsme národem zbabělců. To naši vojáci prokázali u Tobruku, na východní frontě a v britských perutích. Válka však také zabrnkala na temné struny naší povahy. Zatímco po nástupu fašismu v Německu jsme ochotně přijímali lidi, kterým v Německu hrozila persekuce, za druhé republiky jsme vyháněli Židy. Neslavnou kapitolou je řádění revolučních gard po osvobození zejména při odsunu Němců. A verze části naší společnosti vůči EU může být důsledkem nevíry v politické projekty přicházející k nám zvenku (Brusel). Na těchto příkladech se ukazuje, že ve srovnání s jinými národy se nemáme za co stydět, ukazuje se však také, že naše národní společenství není vždy plně soudržné a schopné se se v daných historických situacích optimálně rozhodovat (které to však dokáže?).

A tak na závěr těchto úvah opišme kruh okolo našeho prostoru a vyznačme si každý z nás pro sebe střed – místo dokonale souznící s naší bytostí, pro pochopení našeho místa zde, pro zvětšení touhy po poznání proč tomu tak je.

OBSAH

Časová osa	6
Proč byl Adolf Hitler miláčkem davů?	9
Psychologie Adolfa Hitlera	11
Eva Braunová: Osudová žena Adolfa Hitlera	14
Nehodni obdivu: Zrůdy II. světové války	16
Příběh rodiny: Dvojí morálka v Protektorátu Čechy a Morava	20
Kohlbergova stádia morálního vývoje	20
Morální charakter členů protektorátního odboje	22
Rodinný příběh z II. světové války	28
Winston a Nicholas: Dva Britové, kteří se odmítli podříditi sociálním normám	30
Sociálně patologická doporučení	37
Chlapec v pruhovaném pyžamu	37
Krvavé jahody	38
Romeo, Julie a tma	38
Deník Anny Frankové	39
Sopiina volba	39
Hana	40
Další tipy na knihy	41
Posttraumatická stresová porucha u vojáků	42
Samuel Lyman Atwood Marshall	44
Všichni moji blízcí	49
Sociálně patologická doporučení	49
Zachraňte vojína Ryana	49

OBSAH

Poslední vlak	50
Pád Třetí říše	50
Další tipy	51
Manželé Goebbelsovi a cyankáli	55
Závěr	57
Kontakty	59

ČASOVÁ OSA

Eliška Kvasničková

29. – 30. 9. 1938 – podepsána Mnichovská dohoda

15. 3. 1939 – 8. 5. 1945 Protektorát Čechy a Morava

1. 9. 1939 – vpádem Německa do Polska začala II. světová válka

září 1939 – Německu vyhlašuje válku Francie, Austrálie,
Velká Británie, také Jižní Afrika, Kanada

17. 9. 1939 – Polsko napadeno Sovětským svazem

28. 10. 1939 – masové demonstrace proti německé okupaci
v Protektorátu – zabiti Jan Opletal a Václav Sedláček

17. 11. 1939 – pohřeb Jana Opletala 15. 11. se
změnil v demonstraci proti okupaci: Adolf Hitler
nařizuje uzavření českých vysokých škol

30. 11. 1939 – napadením Finska Sovětských
svazem začíná Zimní válka

duben 1940 – Německo napadá Dánsko a Norsko

10. 5. 1940 – britským premiérem se stává
Winston Churchill a Německo útočí na Francii, Belgii,
Nizozemí a Lucembursko

22. 6. 1940 – kapitulace Francie

10. 7. 1940 – začátek letecké Bitvy o Británii

31. 8. 1940 – Konstantin von Neurath a Karl Herman
Frank předkládají Adolfu Hitlerovi návrhy na způsob
likvidace českého národa

28. 10. 1940 – začátek italského útoku na Řecko

duben 1941 – německým jednotkám
se nedaří dobýt přístav Tobruk: konec
italských snah o zisk území v Africe

- 22. 6. 1941** – operace Barbarossa: Německo útočí
na do té doby spojenecký Sovětský svaz
- 8. 9. 1941** – začátek obležení Leningradu
- 28. 9. 1941** – Reinhard Heydrich vyhlásil stanné právo
a rozpoutal vlnu represí
- 29. 9. 1941** – masakr v Babím Jaru – Němci
v rokli u Kyjeva povraždili 33 tisíc Židů
- 7. 12. 1941** – Japonsko letadlovými loděmi zaútočilo
na havajský přístav Pearl Harbor: Spojené státy americké se
zapojují do války boji v Pacifiku
- 1. 1. 1942** – vydána Deklarace Spojených národů amerických
- 20. 1. 1942** – nacisté na konferenci ve Wannsee
(Berlín) rozhodli, že konečným řešením židovské
otázky bude likvidace Židů
- 27. 5. 1942** – atentát na Reinharda Heydricha
- 10. 6. 1942** – vypálena obec Lidice,
24. 6. 1942 – vypálena obec Ležáky
- 4. – 6. 6. 1942** – bitva u Midway – drtivé vítězství Spojenců
- 28. 6. 1942** – začátek bitvy o Stalingrad
- 2. 2. 1943** – kapitulace Němců u Stalingradu
- 5. 7. – 23. 8. 1943** – porážka Německa v bitvě
v Kurském oblouku Rudou armádou
(tato porážka odsoudila Německo k definitivní
porážce – nenahraditelné ztráty)
- 24. 8. 1943** – začátek útoční operace
zvané Bitva o Dněpr Rudou armádou
– vítězství Rudé armády po čtyři měsíce
trvající bitvě nad německou armádou
- 6. 6. 1944** – Den D: vylodění Spojenců v Normandii

1. 8. 1944 – začátek Varšavské povstání
proti německým okupantům

23. – 26. 10. 1944 – Bitva u Leyte – jedna z největších
námořních bitev v dějinách

12. 1. 1945 – začátek Viselsko-oderské
operace, při níž Rudá armáda
postoupila až k Odře

4. 2. 1945 – zahájení jaltské konference –
jedno ze setkání představitelů SSSR, USA
a Velké Británie

1. 4. 1945 – vylodění Spojenců v japonské
Okinawě – začátek bitvy o Okinawu

30. 4. 1945 – Adolf Hitler páchá v Berlíně sebevraždu

5. 5. – 8. 5. 1945 – Pražské povstání

8. 5. 1945 – konec II. světové války v Evropě

26. 6. 1945 – podepsání Charty Spojených národů

6. a 9. 8. 1945 – Spojené státy shazují atomové bomby
na Hirošimu a Nagasaki.

8. 8. 1945 – SSSR vyhlásil válku Japonsku

2. 9. 1945 – oficiální konec II. světové války
podpisem kapitulace Japonska

20. 11. 1945 – 1. 10. 1946 – Norimberský proces

PROČ BYL ADOLF HITLER MILÁČKEM DAVŮ?

Adéla Nováková

Při sledování dokumentů o Adolfu Hitlerovi jsem vždy nechápala, jak je možné, že ho dav lidí tak miloval. Jak se to vůbec seběhlo, že lidé brali Adolfa jako „hrdinu“?

Pojďme na počátek, který předcházel jeho vzestupu. Po I. světové válce byly na Německo uvaleny vysoké sankce, které zapříčinily nedostatečné uspokojení obyvatel. Vznikaly nepokoje a lidé chtěli z této situace pryč. Adolf Hitler se přidal do německé dělnické strany, kde diskutoval o svých politických myšlenkách. Ukázalo se, že Hitler má skvělé řečnické schopnosti. Dokázal v lidech vyvolávat silné emoce, pomocí gestikulací, tónu hlasu,... Jak napsal Gustav Le Bon ve své knize *Psychologie davu*, silné emoce jsou mnohem více než racionální uvažování, které dav postrádá. Tady můžeme vidět již první krok k úspěchu. Druhý krok byl jistě tím, že Adolf měl silný vztah k Německu, který se projevoval tím, že chtěl Německo pozvednout. Tyto dva kroky mu zajistily oblibu u politiků a obyvatel Německa. Cesta k vládě tak již byla mnohem jednodušší.

Podle mého názoru byl Adolf velmi herecky nadán. Uměl přehánět emoce, gestikulovat. Uměl žít s davem. Každý politik, který dokáže vyvolat silné emoce, má větší šanci na úspěch než ten, který podává racionální důvody. Gustav Le Bon dále ve své knize uvádí: Prostředky, jimiž vůdcové působí – zakládají na tvrzení opakování, mimik a gest. To jim dodává na sebevědomí a následném vnímání davu. Významnou roli hraje také prestiž. Ta může mít mnoho hledisek,

pro dav jsou ale důležité především ty osobní, ovlivňující pohled na určité chování.

Manipulace je jedno ze základních „pravidel“, jak se dostat k moci. A jak již víme z předchozího textu, dav se nezajímá o racionalitu, ale o emoce. Můžeme si všimnout, že i přednáška od člověka, který nám vypráví stejným tónem hlasu, nás nezaujme tolik, jako přednáška s barvitým líčením.

Na konec bych chtěla dodat, abychom si dávali pozor na to, koho volíme. Pojd'me raději naslouchat racionálně, než se nechat ovládnout emocemi.

Zdroj:

LE BON, Gustave. *Psychologie davu*. Praha: Kra, 1994. 70 stran. ISBN 80-901527-8-3.

Hitler's last day: How it happened. *The Daily Telegraph* [online]. ©2019, 2015-05-08 [cit. 2019-03-30]. Dostupné z: <https://www.dailytelegraph.com.au/news/nsw/hitlers-last-day-how-it-happened/news-story/52a2438d3ea6bf1e097a10eeae760d2e>.

PSYCHOLOGIE ADOLFA HITLERA

Hana Koželská

V knize jsem četla jeden citát: „Všechno pochopit znamená všechno odpustit.“ Něco na tom bude. Když zjistíte příčinu toho všeho, už se na to díváte úplně jiným pohledem. Když znáte pravdu, máte v tom jasno. Zjistit příčinu běsnění Adolfa Hitlera je těžké v tom, že už můžeme pouze spekulovat. Hitler spáchal sebevraždu. Už nežije. Zůstaly tu po něm akorát domněnky, spekulace, dokumenty, spisy, svědectví i čistá fakta. V tomto článku se budu zabývat fakty, které úzce souvisí s příčinou běsnění Adolfa Hitlera. Zaměřím se na jeho dětství a jiné životní události či stavy, které mohly ovlivnit jeho chování v budoucnosti.

V dětství se formuje naše osobnost, učíme se vzorcům chování a utváříme svůj život. Když se chceme zaměřit na psychologii muže, jako byl Hitler, tak je dětství klíčové k jednotlivým možným příčinám běsnění. Hitler se narodil do chudé rodiny. Jeho otec Alois byl nevyrovnaný alkoholik, naprostý opak Hitlerovy matky Kláry, milé usměvavé hodné maminky. Hitler měl na svou matku velkou fixaci. Klasicky trpěl Oidipovským komplexem – svého otce nenáviděl, svou matku miloval a ona jeho. Bohužel Klára byla často obětí domácího násilí a znásilnění, čemuž Hitler v dětství často přihlížel. To se mohlo v budoucnu projevit v jeho snaze ochránit Německo před „špinavými“ Židy, kteří byli Hitlerem považováni za propagátory bolševismu. V dětství nedokázal ochránit svou matku, tak chtěl alespoň ochránit svou rodnou zem. Jako dítě se Hitler moc neprojevoval, byl spíše introvertní, ve škole průměrný žák, který vynikal v kreslení. V pozdějším věku se také hlásil na Akademii výtvarných umění

ve Vídni, kde ho dvakrát nepřijali. Mohly tyto všechny zážitky a životní situace ovlivnit jeho chování v budoucnosti? Svým způsobem byl Hitler velký chudák a zároveň člověk, který následně vyvraždí téměř celý národ. Každý v sobě máme zárodek běsnění id, ale jen u někoho se takto silně projeví. Mohl s tím Hitler sám něco dělat, mohl mu někdo pomoci? Neměl rád Židy, nebo neměl rád sebe? Mohlo dojít k situaci, kdy se bezmocný Adolf Hitler cítil Židy pokořený, a proto v budoucnu oplýval chtíčem se pomstít? To už se pravděpodobně nedozvíme.

Hitler byl vegetarián a oplýval výborným vztahem se zvířaty. Vnitřně ale trpěl depresemi a pocity méněcennosti. O tom vypovídá i jeho kniha „Mein Kampf“ = „Můj boj“. Hitler se zde v mládí sám popisuje jako tvrdý mladík, ale z několika svědectví víme, že to byl uzavřený, tichý a melancholický hoch. Může za to i jeho příliš autoritativní otec, který ho často shazoval a jeho myšlenku stát se umělcem nikdy nepřijmul. Možná kdyby se Adolfovi dostalo více podpory, nemuselo se z něho stát monstrum. Adolf si tak nepřipadal, chtěl bránit Německo. Z jeho vlastních slov víme, že byl pronásledován svým vnitřním hlasem. Věřil v to, že ho pronásleduje božský hlas, který mu napovídá s „konečným řešením židovské otázky“.

Zdroje uvádí, že Hitler nepřekypoval sexuálním životem, naopak projevoval méně zájmu o ženy než ostatní muži v jeho věku. K čemu se Adolf stavěl nenávislně, byla nemoc syfilida, sám touto nemocí totiž trpěl. Zdroje uvádí, že se syfilidou nakazil od židovské prostitutky. Nabízí se tu otázka, zdali opravdu nenáviděl Židy, nebo jen nenáviděl sám sebe? Nebo snad to byla právě židovská prostitutka, která ho nakazila, a tím probudila v Hitlerovi nenávisť? Osobně si myslím, že kdyby Hitler opravdu nenáviděl Židy, židovský národ, nezachránil by v budoucnosti rodinného židovského lékaře před holocaustem. Akorát to vypovídá o tom, že Hitler trpěl duševní nemocí, strachem, který si chtěl zahnat tím, že ukáže, jakou má moc. Hitler byl

psychopat, který si plně uvědomoval své činy a svá jednání. Podle jiných psychoanalýz se zase jednalo o člověka, který trpěl schizofrenií. Každopádně to byl charismatický muž, který si získal německý lid. V nejtěžších chvílích jim ukazoval naději. Využíval bezmoci německého lidu. Věděl, že ho lid poslouchá, a jeho sebedůvěra se tak zvyšovala.

To mě přivádí k myšlence, zdali by všichni ti lidé byli schopni změnit na Hitlera názor. Byl jejich vzorem. Dovolili by sami sobě pochybovat? Co by se stalo s jejich psychikou? Byli by natolik silní postavit se pravdě? Rozhodně ne všichni, můžeme to vidět na typických běžných situacích. Dítě je šikanováno a matka mu odpoví, že to nic není. Nechce si to připustit. Dívka byla znásilněna – ne to si přece vymyslela. Ne vždyť ona to chtěla. To neříkají pouze násilníci. Když lidé nejsou schopni přijmout tato fakta, jak pak mohou zpochybnit tak charismatického vůdce, jako byl Adolf Hitler? Vždyť před 20 lety i historik David Irving, obdivovatel Hitlera, zpochybňoval holocaust a pochyboval, že by Hitler nařídil vyhladit židovský národ. I v současnosti existují takoví jedinci. Jedno je však jisté: lidská psychika je klíčem k pochopení všech jednotlivců.

Zdroje:

KERRIGAN, Michael. *Hitler: Muž za maskou monstra*. Praha: Universum, 2018. ISBN 978-80-242-6069-3.

CAWTHORNE, Nigel. *Hitler: Psychiatrické posudky*. Praha: DOBROVSKÝ, 2018. ISBN 978-80-7390-627-6.

DELAFORCE, Patrick. *Složka Hitler: Základní fakta*. Praha: Columbus, 2008. ISBN 978-80-7249-246-6.

MIKO, Václav. *Zdrogovaný Adolf Hitler: Perverze a choroby*. Praha: Petrklíč, 2016. ISBN 978-80-7229-583-8.

ĚVA BRAUNOVÁ: OSUDOVÁ ŽENA ADOLFA HITLERA

Denisa Doležalová

Eva Anna Paula Braunová, později Eva Anna Paula Hitlerová, se narodila 6. února 1912 v Mnichově. V sedmnácti letech začala s prací asistentky ve fotoateliéru Heinricha Hoffmanna – oficiálního fotografa NSDAP, kde se roku 1929 seznámila s Hitlerem a ten ji poté často zval na večere, na procházky, do kina...

V roce 1936 se přestěhovala k Hitlerovi do Berghofu poblíž Berchtesgadenu. Adolf a Eva se ale nikdy neobjevili ve společnosti jako pár. Vztah přísně tajili, protože se Hitler obával ztráty popularity u žen, což by mohlo ohrozit jeho vzestup k moci. Ve skutečnosti se ale okolo něj točilo více milenek – například Renate Müllerová, po které údajně vyžadoval, aby ho šlehala bičem, když masturboval. Renate roku 1937 spáchala sebevraždu skokem z okna. O sebevraždu se pokusila také Eva. Poprvé se střelila do hrudníku, ale kulka minula srdce, podruhé spolykala prášky – v obou případech se ale o ni Hitler začal více zajímat a slíbil, že jí bude věnovat více pozornosti.

Adolf Hitler s Evou Braunovou.

„Vysoce inteligentní muž by si měl vzít primitivní a hloupou ženu. Představte si, že jako vrchol všeho bych měl manželku, která by se mi míchala do pracovních záležitostí. Ve volném čase chci mít klid,“ prohlásil

Hitler v přítomnosti Evy. Každá žena by byla asi zklamaná, ale Eva ponižování snášela trpělivě, protože svého milence velice milovala.

V Hitlerově domě ji nikdo neměl v lásce, byla velmi osamělá – většinu času trávila čtením knih. Žárnila i na fenu německého ovčáka Blondi, kterou Hitler velmi zbožňoval. Vůdce Evu 40 hodin před společnou sebevraždou pojal za manželku, kyanidovou kapsli tak polyká jako Eva Hitlerová. Svědci vypověděli, že mnohem více než nad Evou se plakalo nad mrtvým tělem fenky Blondi, na které se kyanid testoval. *„Jediná duše v tom domě nebyla Evinou smrtí zarmoucená; osud psa dojímal mnohem více,“* vzpomínala přivolaná zdravotní sestra.

Zdroj:

Eva Braunová bezvýznamná a nemilovaná. *Deník.cz* [online]. 2005, 2019-12-06 [cit. 2019-03-28]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/rodina/eva-braunova-bezvyznamna-a-nemilovana-pro-psa-se-v-hitlerove-bunkru-plakalo-vic-20191206.html>.

NEHODNI OBDIVU: ZRŮDY II. SVĚTOVÉ VÁLKY

Kristýna Šrámková

Vsadím se, že většina z Vás má zvěrstva, která se děla během II. světové války, spojena především s muži. Více na omylu být ani nemůžete! Špinavé práce se totiž nešťítily ani příslušnice něžného pohlaví. Rozum zůstává stát nad tím, s jakou vervou se do této práce pouštěly. Židé pro ně znamenali méně než krysy a v utrpení se doslova vyžívaly.

Irma Greseová

Přezdívka: Ďábel v sukních

Kde slouží: Ravensbrück a Osvětim

Irma Greseová se narodila v meklenburské rolnické rodině 7. října 1923. Inteligence se této dívce do vínku příliš nedostalo, jelikož nebyla schopna dokončit ani základní vzdělání. Zato rychle vstoupila do nacistické mládežnické organizace pro dívky Bund Deutsche Mädel. Zde se již začala naplno projevovat její bezbřehá agresivita. A není se čemu divu, vždyť je konečně mezi svými! Irma se snaží protloukat, co to jen jde, střídá jedno zaměstnání za druhým, dokonce chvíli pracuje jako asistentka zdravotní sestry v sanatoriu SS. Od nacistů, již nehodlá odejít. Konečně se v něčem opravdu našla, konečně jí někdo rozumí!

V roce 1942 vstupuje coby 19letá dívka do pomocné jednotky SS a brzy se stává dozorkyní v ženském koncentračním táboře Ravensbrück. Ve své nové kariéře se jí velice daří, takže již následující rok

putuje jako vrchní dozorkyně do Osvětimi. Irma vždy věřila, že se do dějin zapíše jako slavná herečka. Tento sen se jí částečně splnil. Do dějin se opravdu zapíše, ale svým zvráceným mučením vězňů. Selekcce lidí právě vystupujících z vlaku smrti na osvětimském nástupišti je ze všech hrůzností tou nejmenší. Irma najde pro svou zvrácenou mysl opravdovou zálibu trochu jinde: nechává hladovět své hlídací vlčáky a ty pak vypouští na nebohé vězně, do nichž se psi dychtivě zakusují a trhají zbytky masa z jejich vyhublých těl.

U pasu své na míru šité černé uniformy nemá jen pistoli, ale i bič. A to nejen tak obyčejný bič. Greseová si jej obaluje celofánem, aby z něj šla lépe smýt krev. V bití žen i střílení mužů má zvláštní zálibu. Mnozí svědci vzpomínají na blažený výraz v její tváři, který měla ve chvílích, kdy její oběti trpěly v bolestech.

„*Rychleji!*“ zvolá dychtivě Greseová odsouzená za své zločiny proti lidskosti k trestu smrti s provazem kolem krku. Z úst zvrácené sadistky i dalších souzených dozorkyň zní písnička o katovském řemesle. Píše se 13. prosinec 1945, když se vyšinitá 22letá nacistka zhoupne na oprátce. Psychologové dnes nepochybují o tom, že trpěla sexuální deviací, minimálně sadismem.

Ilse Kochová

Přezdívka: Čarodějnice z Buchenwaldu

Kde slouží: Sachsenhausen a Buchenwald

Pokud Vám příběh Army Gressové připadal zvrácený, tak potom nad brutalitou Kochové zůstává rozum stát. Stačilo jen málo a Ilse by se dozorkyní nikdy nestala. Jejím snem bylo stát se účetní, to by však nesměla potkat a následně se provdat za veterána z I. světové války a člena NSDAP a SS **Karla-Ottu Kocha**. Spojuje je mnoho – zejména láska k penězům a touha po moci.

Když dostává Koch za úkol vést koncentrační tábor v Sachsenhausenu ležící přibližně 25 kilometrů od centra Berlína, jeho novomanželka jej doprovází, aby zde působila jako sekretářka a strážná. Netrvá dlouho a oba se stěhují do vyhlazovacího tábora Buchenwald.

Buchenwald bylo zajisté už před manželi Kochovými hrůzné místo, ale po jejich příjezdu se mění ve skutečné peklo! *„Vězni jsou zvířata, a tak se k nim také máme chovat,“* cedí skrz zaťaté zuby Kochová a v ruce křečovitě svírá svůj oblíbený bič. Ten si navíc „ozdobí“ žiletkami, aby její oběti při bičování prožívaly ještě větší muka.

Kdo však unikne smrti bičem, toho čekají hladoví psi. Ilse nehne ani brvou, když pod jejíma rukama takto umírají těhotné ženy. Tato dozorkyně velmi ráda provokuje. Prochází se mezi vězni s rozepnutou blůzou, hladí si řadra a ztrestá každého, kdo se odváží na ni podívat.

Obzvláště krutý osud čeká vězně, na nichž Kochová nalezne nějaké zajímavé tetování. Dozorkyně je nechá stáhnout z kůže a z té si pak nechává dělat stínítka na lampy, obaly na knihy dokonce i rukavice. Údajně také skládá vysušené lidské hlavy a tímto netradičním fetišem si má nejednou vyzdobit sváteční tabuli k nedělnímu obědu.

Osud Kochovou však nakonec dožene v roce 1949, kdy je zatčena a je s ní zahájeno soudní řízení. O dva roky později je odsouzena k doživotnímu trestu odnětí svobody. 60letá sadistická bachařka 1. září 1967 ve vězení spáchá sebevraždu: oběsí na vězeňském prostěradle.

Hildegard Lächertová

Přezdívka: Krvavá Brigita

Kde slouží: Ravensbrück, Majdanek, Auschwitz-Birkenau

O Hildegardě by se dalo říci, že to byla žena paradoxů. Začíná jako zdravotní sestra, která bezmezně pomáhá pacientům, a končí jako dozorkyně v německých koncentračních táborech.

To, co tuto dozorkyni proslaví, je jakýsi řemdih, bič s železnou koulí na konci. Tuto zbraň si opravdu oblíbila, dokonce si i díky ní vysloužila svou přezdívku. „*Říkali jsme jí krvavá, protože s bitím nikdy nepřestala, dokud se neobjevila krev,*“ vysvětluje bývalá vězeňkyně **Henryka Ostrowská**. Tato nevypočitatelná bestie umí být v činnostech týkajících se utrpení velmi vynalézavá. Když jednou prochází kolem latrín, které zrovna čistí dvě řecké židovské dívky, obě skopne dolů a s neskrývaným potěšením sleduje, jak se děvčata pomalu zalykají a topí ve výkalech. Ostatně i židovské děti jsou jejími obvyklými oběťmi. Lächertová neváhá jednu polskou dívku, těhotnou s jistým esesákem, nechat roztrhat vlčákem, navíc, jak jinak, než před zraky ostatních spoluvězňů.

Zdroj:

ŠEMROVÁ, Alžběta. Nacistické bestie: Dozorkyně, které vás budou strašit ve snech!. *EpochaPlus* [online]. 2018 [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <https://epochaplus.cz/nacisticke-bestie-dozorkyne-ktere-vas-budou-strasit-ve-snech/>

ŠIK, Jan. Dozorkyně smrti: Irma Greseová. *IDNES.cz* [online]. [cit. 2019-03-23].

PŘÍBĚH RODINY:

DVOJÍ MORÁLKA V PROTEKTORÁTU ČECHY A MORAVA

Lucie Mrázová a Eliška Kvasničková

KOHLBERGOVA STÁDIA MORÁLNÍHO VÝVOJE

Lucie Mrázová

Teorií morálního vývoje se proslavil americký psycholog Lawrence Kohlberg. Vychází z koncepce kognitivního vývoje Jeana Piageta. Kognitivní vývoj je totiž – dle Kohlberga – nutným předpokladem vývoje morálního, avšak dosažení vyšších kognitivních stádií ještě neznamená vyšší stupeň morálky. Hlavním aspektem morálního vývoje není ani tolik to, jaký máme názor, ale spíše to, jakým způsobem a vztahem k jaké situace jsme k němu dospěli.

Teorii morálního vývoje rozdělil Kohlberg takto:

A. Předkonvenční úroveň morálky

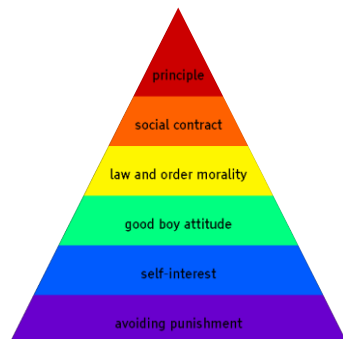
1. úroveň – orientace na trest
2. úroveň – orientace na odměnu

B. Konvenční morálka

3. úroveň – orientace na to „být hodným dítětem“
4. úroveň – orientace na řád a zákon

C. Postkonvenční morálka

5. úroveň – orientace na společenskou smlouvu
6. úroveň – orientace na univerzální etiku

Avoiding Punishment

V tomto konkrétním případě hovoříme o velmi nízké úrovni morálky. Hlavním motivem chování je totiž strach z trestu. Nezáleží na dobrém či špatném úmyslu nějakého konkrétního jednání, nýbrž jen na skutečných důsledcích.

*„Něco nedělám, protože nechci být potrestán – myslím pouze na sebe.
Udělal bych to, kdybych za to nebyl potrestán.“*

Self-interest

Stále se pohybujeme na nízké úrovni morálky. Hlavním motivem je zde odměna. Za dobré se považuje dodržování pravidel pouze tehdy, je-li to v bezprostředním osobním zájmu „konatele“.

„Dělám věci jen proto, že z nich mám vlastní prospěch. Něco za něco.“

Good Boy attitude

Z nejnižších stupňů morálky se dostáváme do morálky konvenční. Hlavním motivem je v tomto případě uznání druhých, popřípadě tvoření vztahů. Dobré je to, co se očekává. Je důležité být dobrým člověkem podle obvyklých společenských měřítek. Na tomto stupni morálky v rámci společenských rolí často „zakrňují“ mnozí dospělí a dospívající.

„Dělám co je správné kvůli názorům ostatních.“

Low and Order Morality

Hlavním motivem 4. úrovně morálky je udržování sociálního řádu a zákonů. Je zde uplatněn právní pozitivismus. Podle toho je správné to, co odpovídá pravidlům legitimní autority (zákony mají bezpodmínečnou platnost). Člověk v tomto stadiu není zodpovědný za nespravedlivé zákony, je odpovědný za to je plnit.

„Mám nějaké své povinnosti (např. jako otec, občan), takže prostě udělám to, co mi říkají ostatní lidé, že bych měl (zákony). Nevytvářím si vlastní pravidla, řídím se jinými – ty jsou dobré a nezpochybňuji je.“

Social Contract

Pátá úroveň je již spadající do postkonvenčního stupně morálky. Hlavním motivem je zde dodržování společenské smlouvy. Účelem zákonů je chránit práva člověka, a ne je porušovat. Drží se myšlenky, že „zákony byly udělány pro člověka, ne člověk pro zákony“. Zákon nelze vzít do vlastních rukou, ale je nutné rozeznat, kdy vede použití práva k bezpráví.

*„Dělám to co je dobré pro všechny, avšak rozhoduji se,
co je dobré a co ne.“*

Principle

Šestá úroveň je nejvyšším stupněm morálka. Hlavním motivem je univerzální spravedlnost. Dotyčný se snaží nahlížet na problém z perspektivy všech, snaží se vcítit do všech situací. Panuje zde ideální vzájemné převzetí rolí. Důležité jsou vlastní abstraktní etické principy, naše svědomí.

„Přemýšlíme, co je správné a proč je to správné. Myslíme na ostatní a řídíme se pravidlem – nedělej druhým to, co nechceš, aby dělali oni tobě.“

MORÁLNÍ CHARAKTER ČLENŮ PROTEKTORÁTNÍHO ODBOJE

Eliška Kvasničková

Ne v každé situaci, v každé době a na každém území platí zákony, které jsou z morálního hlediska hodné dodržování. Příkladů nám historie, ale i současnost, nabízí stále dost. Pokud zůstaneme v moderních dějinách 20. století, můžeme si dovolit tvrdit, že to byly především totalitní režimy, jež společnosti lámaly charaktery. A důvod je více než pochopitelný. Strach. Strach o život – svůj i svých blízkých.

Během Druhé republiky (1. 10. 1938 – 14. 3. 1939) i v Protektorátu Čechy a Morava (15. 3. 1939 – 8/9. 5. 1945) se našlo nespočet vlastenců (ač stále hovoříme o menšinové společnosti), kteří dokázali váženost morálky a hodnot povýšit nad cenu vlastního života. Za sebe bych ráda představila příběh dvou svých předků: statečných manželů a členů odboje, kteří se spolupodíleli na uskutečnění atentátu na Reinharda Heydricha.

Oldřich a Barbora Frolíkovi

Oldřich Frolík se narodil 11. dubna 1909. V Protektorátu Čechy a Morava bydlel se svou o rok mladší ženou Barborou Frolíkovou (rozenou Kvasničkovou) v Praze-Michli a pracoval jako kovodělník

v Janečkově továrně v Praze v Nuslích. V totožnou dobu v „Janečkárně“ pracoval také Oldřichův blízký přítel, Otakar Šrámek, díky kterému se Oldřich po 15. březnu 1939 zapojil do protiněmeckého odboje. Patřil k radikálnímu odbojovému hnutí „Říjen“, které se ve své protinacistické činnosti orientovalo především na „záškodnickou činnost“ (srov. s Padevět, 2018, online).

Obr. 1:
Oldřich Frolík

V roce 1942 se Oldřich Frolík stal jedním z nejdůležitějších podporovatelů para-výsadku Anthropoid vyslaného z Anglie. Ten zahrnoval dva členy – Jozefa Gabčíka a Jana Kubiše, jejichž úkolem bylo provést atentát na Reinharda Heydricha. Jako dělníkovi pražské zbrojovky bylo Oldřichovi v podstatě předurčeno, aby se parašutistům staral o zbraně a prováděl jejich servis (Churavý, 2018). Krom toho zajišťovali Oldřich a Barbora parašutistům úkryt – tím se stal jejich byt, který sloužil jako místo schůzek odbojářů (nejen) s dvojicí z výsadku Anthropoid. „Byla to právě tato stránka (v té době) ilegální činnosti, která představovala pro oba manžele největší riziko“ (Hampejs, 2017, online). V téže době byli zároveň rodiči dvěma malým dcerám.

Obr. 2 -
Barbora Frolíková

Atentát na zastupujícího říšského protektora SS Obergruppenführera Reinharda Heydricha

Dne 27. 5. 1942 provedli Jozef Gabčík a Jan Kubiš (spekuluje se také o účasti Adolfa Opálky z para-výsadku Out Distance a Josefa Valčíka s para-výsadku Silver A) atentát na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. V pražských Holešovicích, přes které Heydrich téměř pravidelně jezdil ze svého sídla v Panenských Břežanech, se ale Gabčíkův STEN-GUN v klíčový moment zasekl – Gabčíkovi se nepodařilo

vystřelit ani jednou. Ani bomba, kterou na Heydrichův vůz hodil Jan Kubiš, nezasáhla cíl tak, jak bylo plánováno. Dopadla pod podvozek kabrioletu s poznávací značkou SS-3 a Reinharda Heydricha zasáhla jen střepina. Oběma atentátníkům se po přestřelce s řidičem vozu (Jozef Gabčík) a po „prodrání se“ davem zvědavců (Jan Kubiš) nakonec podařilo uprchnout na záchytné adresy.

Po atentátu se Jozef Gabčík a Jan Kubiš ukrývali u různých s odbojem spolupracujících rodin. Vzhledem k rozsáhlým pátracím akcím po celé Praze a systematickému prohledávání bytů se ale situace stala neúnosnou a Jan Zelenka-Hájský (jeden z předních postav protektorátního odboje a spolupracovníků Anthropoidu) zajistil parašutistům provizorní úkryt v kryptě kostela sv. Cyrila a Metoděje v pražské Resslově ulici pod záštitou kaplana Vladimíra Petřka a biskupa Gorazda. Zde se postupně ukrylo sedm parašutistů operujících na území Protektorátu včetně Adolfa Opálky a Josefa Valčíka.

Reinhard Heydrich umírá 4. června 1942 pravděpodobně na sepsi krve, kterou mu způsobila vlákna z kožené sedačky, jež se mu dostala do těla po zásahu střepinou. Po Heydrichově smrti následují represe, domovní prohlídky a hromadné vraždění odbojářů i běžného obyvatelstva. I v těchto chvílích ale odbojáři pokračují ve své činnosti. Barbora Frolíková je například jednou z těch, kdo nosí v kočárku parašutistům do kostela potraviny.

Obr. 4 - Reinhard Heydrich

10. června 1942 je kvůli nastrčené vysílače vypálena obec Lidice, 18. června je po zradě Karla Čurdy (člen para-výsadku Out Distance) všech sedm parašutistů skrytých v kostele sv. Cyrila a Metoděje odhaleno. Po několikahodinovém boji proti téměř stonásobné přesile se šest z nich rozhodlo ukončit život sebevraždou, jeden byl smrtelně zraněn. Po celou dobu jsou zatýkáni,

mučení, vraždění a transportování do koncentračních táborů desítky až stovky odbojářů. 24. června 1942 je pak vypálena obec Ležáky.

Pokus o zatčení

Na Oldřicha Frolíka přišlo gestapo až čtyři měsíce po atentátu. Do Brožíkovy ulice byli tehdy vysláni tři příslušníci gestapa. Oldřich jim sdělil, že nebude klást odpor, jen že si vezme kabát. Následující události trvaly přibližně 30 vteřin. Oldřich z kapsy kabátu vytáhl svoji připravenou nabitou zbraň a začal na přítomné příslušníky gestapa střílet. Dva byli na místě mrtví, jen třetí, lehce zraněný, si zachránil život rychlým útekem. Těsně po přestřelce Oldřich vzal za ruku svoji ženu a k útěku se nerozpakoval použít automobil zasahujícího gestapa. Dle historika Jiřího Padevěta byl pokus o zatčení Frolíkových jednou z největších blamáží pražského gestapa. Nějakou dobu po útěku se ukrývali v krejčovství v Praze 2 (srov. s Padevět, 2018, online).

Prozrazení

V odhalení Oldřicha a Barbory sehrál klíčovou roli Oldřichův přítel Otakar Šrámek. Po smrti jeho bratra Miroslava byl psychicky i fyzicky vyčerpán dopaden českými četníky. Gestapo na něj vyvinulo psychický nátlak: pokud se jim nepodaří Frolíka včas dopadnout, bude on spolu s třiceti svými příbuznými zastřelen a dalších pět set českých rukojmí posláno do koncentračního tábora. Šrámkovi byla slíbena falešná beztrestnost pro něj i jeho ženu výměnou za dopis, ve kterém Frolíkovi i jeho ženě nabídne „bezpečný úkryt“. Šrámek na tuto dohodu přistoupil, ale i tak byl později transportován do Osvětimi, kde byl roku 1943 popraven. Jeho žena Anna podstoupila ještě několik výslechů, později byla propuštěna na svobodu, ale dále bedlivě sledována gestapem. Roku 1944 byla popravena v Drážďanech (srov. s Motl, 2012, online).

Zatčení, věznění, výsledky, rozsudek,...

Při druhém pokusu o zatčení Oldřicha Frolíka a jeho ženy se již gestapo pečlivě připravilo a neponechalo nic náhodě. Účastnil se ho také kriminální inspektor protektorátní policie Jaroslav Panenka. Tomuto

konfidentovi gestapa Oldřich Frolík důvěřoval. 23. září 1942 Panenka vyláká Oldřicha ven na ulici, kde už na něj čekalo přibližně sto příslušníků protektorátní policie a gestapa rozmístěných v nejbližším okolí. I na podruhé se Oldřich tvrdě bránil. Když mu došly náboje, bojoval pěstmi, ale nakonec byl přemožen přesilou osmi mužů.

Obr. 5 - Brána do KT Mauthausen

Spolu s Oldřichem byla zatčena i jeho žena Barbora. Oba byli následně převezeni do pankrácké věznice, po sérii tvrdých výslechů pak byli vězněni v Malé pevnosti v Terezíně. 8. ledna 1943 je stanný soud v nepřítomnosti odsoudil k trestu smrti a poté byli zařazeni do lednového transportu do KT Mauthausen, kde byla dne 26. ledna 1943 v 16.15 hod. ve věku 32 let nejprve zavražděna v plynové komoře

Barbora Frolíková a zhruba o půl hodiny později (přesně v 16.49) byl pak střelou do zátylku popraven i její manžel Oldřich Frolík (ve věku 33 let).

Dcery manželů Frolíkových (v době zatčení rodičů bylo starší Květě 6 let, mladší Jitce pouhé 3 roky) byly vězněny v internačních táborech v Praze na Jenerálce, ve Svatobořicích a Plané nad Lužnicí. Po té byly dány na převýchovu a po konci II. světové války je vyhledala Oldřichova rodina, poté byly vychovávány Oldřichovou sestrou. Po roce 1968 ale obě opustily Českou republiku – Květa se odstěhovala do Švédska, Jitka se provdala a emigrovala do Švýcarska. Obě sestry se stýkaly, ale jejich vztah byl už od dětství velmi komplikovaný. Zajímavý je také pohled obou sester na odbojovou činnost jejich rodičů. Zatímco starší Květa s jejich rozhodnutím nesouhlasila a vyčítala jim ho, mladší Jitka k odvaze svých

Obr. 6 - Květa a Jitka

rodičů vždy vzhlížela. Jitka zemřela v roce 2003, Květa pak o šest let později (srov. s Kvasničková, 2014, s. 26).

Zdroje

Kohlberg's stages of moral development. Abagond [online]. 2011 [cit. 2019-03-01]. Dostupné z:

<https://abagond.wordpress.com/2011/11/28/kohlbergs-stages-of-moral-development/>.

MCLEOD, Todd. Kohlberg's Theory of Moral Development. Youtube [online]. 2013 [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=svDYaQUVWfl>.

KRAUS, Blahoslav. Sociální deviace v transformaci společnosti. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. ISBN 978-80-7435-575-2.

Lawrence Kohlberg. Twitter [online]. 2018 [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: <https://twitter.com/lawrencekohlbe3>.

HAMPEJS, Martin. Operace Anthropoid: Jen si vezmu kabát, řekl Frolík gestapákům. Pak začal střílet [online]. Lidovky.cz, 2017-05-24 [cit. 2018-03-09].

CHURAVÝ, Mojmír. *Interview s historikem. Praha, 2018-08-12.*

KVASNIČKOVÁ, Eliška. *Den, kdy nevyšlo slunce.* Praha: Základní škola Burešova (Absolventská práce), 2014. 45 s.

MOTL, Stanislav. In: Stopy, fakta, tajemství. *Záhada ztraceného obrazu.* ČT 1. 2012.

PADEVĚT, Jiří. In: Krvavá léta. *Oldřich Frolík – Jeden z největších hrdinů operace Anthropoid.* Stream.cz. 2018-03-05.

Obr. 1, Obr. 2, Obr. 6 – Vlastní archiv.

Obr. 4: Krutí nacisté. *Frolíkovi* [online]. Praha, 2009 [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <http://www.frolikovi.estranky.cz/clanky/kruti-naciste/reinhard-heydrich/reinhard-heydrich.html>.

Obr. 5: Dějiny koncentračního tábora Mauthausen. *Československá obec legionářská* [online]. Praha, 2015 [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <http://www.csol.cz/clanky-a-reporty/z-historie/druhy-odboj/1398-dejiny-koncentracniho-tabora-mauthausen>.

RODINNÝ PŘÍBĚH Z II. SVĚTOVÉ VÁLKY

Kristýna Šrámková

Ráda bych se s Vámi podělila o příběh mé rodiny z období II. světové války, který mi vyprávěla má, již bohužel zesnulá, prababička. Hlavními postavami mého vyprávění je můj strýc Bedřich Mayer a jeho žena Irma Mayerová.

Začínáme v roce 1922, kdy se voják Československé armády a vášnivý fotograf Bedřich seznamuje a, jak vždy říkával, osudově zamilovává do drobné židovské dívky Irmy. Po 5leté známosti se oba mladí lidé berou a slibují si věrnost a lásku v jistém pražském kostele. Manželství je naplněno porozuměním a láskou. Poté, co je Bedřich povýšen a získává hodnost plukovníka, plánují oba společného potomka.

Manželé žijí v Praze velice krásný a spokojený život. Irma, která pomáhá rodičům v jejich obchodě a zároveň je ženou v domácnosti, se těší na příchod svého prvního dítěte, které si ale dává na čas: těhotenství se manželům zatím nedaří. Nicméně jsou plni optimismu a oba šťastni, že mají jeden druhého. Irma je velmi hrdá na svého muže, který se po vypuknutí II. světové války účastní bojů, a v roce 1939 získává válečný kříž.

V roce 1940 dostává Irma jako Židovka pokyn k deportaci do koncentračního tábora Terezín. Bedřich se snaží deportaci urputně zabránit, leč bezvysledně. Po deportaci své ženy je Bedřich předvolán a dostává ultimátum, buď se rozvede, nebo bude také deportován. Bedřich však o takovém návrhu nechce slyšet ani slovo a říká: „Nikdy se Irmičky nevzdám, to raději zemřu.“ V roce 1944 je deportován do koncentračního tábora. O své ženě má jen kusé informace. Z Terezína byla po dvou letech odvezena do Osvětimi, kde přežívala a pracovala do konce války.

Irma, květen 1945

Všichni vědí, že je konec: válka končí. Němci již nejsou tak spořádaní, panikaří, vše pálí. Modlíme se, co s námi bude. Brzy ráno všechny z našeho bloku nahnali na dvůr. Násilím nás surově ženou do plynové komory, je tu

hrozná panika a bezmoc. Jsme před komorou, otevřeli obrovské kovové dveře. Tlačí nás všechny dovnitř, mnozí padají. Protahuji se u těch velkých dveří, nikdo si mne nevšiml. Běžím, seč mi síly stačí do prázdného bloku, kde zalézám pod palandu a jsem potichu schovaná a modlím se, myslím na svého muže Bedřicha.

Druhý den byl tábor osvobozen. Irma odjela na Slovensko za bratrem svého muže. Po příjezdu vážila necelých 35 kg. V táboře byla násilím sterilizována a přes celá záda měla vyřezaný hákový kříž. O útrapách prožitých v táboře nerada mluvila. O svém muži neměla žádné zprávy. Naposledy to bylo v roce 1944, kdy byl deportován jako manžel Židovky do Mauthausenu. Strýc Bedřich, velmi urostlý a statný dvoumetrový voják, pracoval v Mauthausenu na nejtěžších pracích. V zimě 1945 absolvoval pochod smrti.

Bedřich

Je ukrutná zima. Jen ve vězeňském úboru jdeme pryč z tábora. Nevím kam, nikdo nic neví. Zima je nesnesitelná, jsem nesmírně vyčerpaný. Musím vydržet, už kvůli Irmě. Jdeme v kuse den i noc, necítím nohy ani ruce, upadám, už dále nemohu. Irmo, odpusť mi.

Dva němečtí vojáci k strýci přistoupili. Jeden přiložil hlavěň k spánku a chtěl strýce zastřelit. Druhý voják však řekl: „Škoda kulky na židáka.“ Nechali tedy strýce ležet ve sněhu a odešli. Strýce našli místní lidé, kteří ho odnesli k sobě domů, kde se o něho postarali, a kde byl schován do konce války.

Shledání se svou milovanou Irmou bylo na Slovensku, kam Bedřich po skončení války přijel. U shledání byla i má prababička, která byla schovankou bratra strýce Bedřicha. Bylo to velmi krásné a dojemné. Manželé spolu dožili ve vzájemné úctě a lásce v Trutnově. Oba se domluvili na změně příjmení z Mayer na Máj. Byl to měsíc od konce války a Mayer zněl moc německy.

V roce 1987 Irma zemřela, a o dva měsíce poté i strýček Bedřich.

WINSTON A NICHOLAS: DVA BRITOVÉ, KTEŘÍ SE ODMÍTLI PODŘÍDIT SOCIÁLNÍM NORMÁM

Eliška Kvasničková

Aby se člověk stal deviantem (ať už v negativním nebo pozitivním slova smyslu), musí vybočovat z nějaké platné sociální normy tak, aby nespĺňoval ani toleranční limitu. Dřív, než se posuneme ke konkrétním příkladům, ke dvěma Britům, jimž nebyl lhostejný osud (nejen) českého národa, připomeneme si tuto terminologii, abychom plně pochopili, jak se dva stateční muži – ač každý naprosto odlišným způsobem – nesmířili se situací panující v letech 1938/1939 – 1945.

Sociální deviace znamená odchylku od normy určité společnosti. Kdo a hlavně jak má ale právo určovat, jaké chování lze označit za normální?

Klíčovou roli zde hraje sociokulturní kontext na místě, ve kterém k takovému chování dochází. Samotnou normu chápeme jako předpis pro chování v určité životní situaci a představuje pravidlo pro vědomé jednání a očekávané chování. Normy a jejich dodržování jsou důležitou součástí fungování každé společnosti a také víme, že každá společnost má nastaveny vlastní normy, jednak stanovené zákonem (explicitně dané), druhak normy „morální“, obyčejové (implicitně dané) (srov. s Kraus, 2015, s. 7-8).

K pojetí normality bývá přístupováno z různých hledisek: ze statistického (výchozí je četnost výskytu daného jevu ve vztahu k normálnímu rozložení), z kulturního (výchozí je to, co je v kultuře dané společnosti obvyklé), z funkčního (normální je to, co umožňuje fungování společnosti) a mediálního (které je čím dál aktuálnější) (Komenda, 1999).

Je přirozené, že jsou různé normy každodenně porušovány. Žádná sociální norma není a ani nemůže být dodržována z důvodu jedinečnosti individua přesně a stejným způsobem. V každém sociálním prostředí proto existuje tzv. nepsaná toleranční limita. Ta se mění v kontextu času,

kultury i místa, kde se jedinec „nachází“. Různé skupiny, subkultury, ale i jednotlivci se liší svými vzorci chování, které ale do limity tolerance zapadají. Toleranční limitu chování můžeme vymezit jako míru variability snášenlivosti k chování a dodržování norem ostatními lidmi (srov. s Kraus, 2015, s. 8).

V zásadě se teď chystám konfrontovat celý předešlý text, protože... Jak se zachovat v případě že jsou panující společenské normy v rozporu s naší lidskostí a morálkou, ale shodují se s normami, které dodržuje většinová společnost? Totalitní režimy většinou ohýbají lidem záda (ze strachu, což je pochopitelné) a jedinci jsou tak k dodržování norem, ač s nimi často sami nesouhlasí, v podstatě donuceni. Pokud se ale najde natolik silný jedinec, který se projeví „občanskou neposlušností“ v totalitním režimu, lze říci, že u něj zvítězila norma morální nad normou stanovenou zákonem. Lze tedy říci, že jednání Winstona Churchilla a Nicholase Wintona v danou dobu na daném území můžeme považovat za (pozitivně) deviantní.

Winston Churchill

„Nikdy neustupujte, nikdy, nikdy, nikdy, nikdy, v maličkostech ani velkých věcech, o kus ani o kousek, ledaže byste ustoupili cti a dobrému mravu. Nikdy neustupujte před nátlakem, nikdy se nepoddejte zdánlivě zdrcující převaze nepřítelů.“

- Winston Churchill

Pravděpodobně nejvýraznější premiér Velké Británie, spisovatel (laureát Nobelovy ceny za literaturu), novinář a vynikající řečník se narodil 30. listopadu 1874. Po absolvování vojenské akademie pracoval jako dopisovatel v Indii, Súdánu a Jižní Africe. Později se ale – po vzoru svého otce, se kterým si ale nikdy nevytvořil dobrý vztah – rozhodl pro politickou kariéru. Už v roce 1900 byl poprvé zvolen za

konzervativce (později přešel k liberálům, nicméně už jako starý muž se opět vrátil ke konzervativcům). V politice zastával mnoho politických funkcí, stal se také nejmladším britským ministrem obchodu.

Byl mezi prvními, kdo si uvědomili hrozící nebezpečí ze strany Německa a nesmyslnost politiky appeasementu (tzv. ústupkovou politiku), které se Velká Británie v čele s premiérem Nevillem Chamberlainem držela v naději, že nevypukne válka (a pokud ano, tak že nezasáhne právě Britské ostrovy. V roce 1935 došlo k připojení (anšlusu) Rakousku a to už si byl Churchill neodvratností války jistý. Proto se snažil zasadit o vydání anglo-francouzsko-sovětského prohlášení s morální podporou Ameriky. V tomto prohlášení by stálo, že odvetou za napadení Československa by následovala rázná společná akce, což by znamenalo vyhlášení války. Tento návrh ale nikdo ze západních zemí nepřijal.

Vrcholem politiky appeasementu se pak stalo podepsání Mnichovské dohody v noci z 29. na 30. září Nevillem Chamberlainem (Velká Británie), Édouardem Daladierem (Francie), Benitem Mussolinim (Itálie) a Adolfem Hitlerem (Německo). Ač byl Neville Chamberlain ve své zemi vítán jako hrdina, zpětně lze říci, že šlo o jeho velký životní omyl. Musíme si ale uvědomit, že i mezi Brity bylo mnoho odpůrců mnichovské kapitulace, a když vláda Velké Británie 25. září 1938 hlasovala o přijetí godesberských požadavků, ve kterých Hitler požadoval okamžité předání československého pohraničí Německu, hlasování dopadlo těsným poměrem 9 : 8 ve prospěch Německa (rozhodujícím se stal hlas Nevilla Chamberlaina). Winston Churchill podepsání Mnichovské dohody veřejně odsoudil. Ve středu 5. října 1938 ještě jako řadový poslanec za konzervativní stranu ve svém projevu tvrdě zkritizoval vládu za zradu československé demokracie, když v plamenné řeči v House of Commons k Nevillu Chamberlainovi pronesl: *„Vy, že jste zachránili mír, zradil jste maličké Československo.*

Británie a Francie si mohly vybrat mezi válkou a hanbou. Zvolily hanbu. Budou mít válku...“

Pravdou je, že Winston Churchill později, v době, kdy sám nastoupil do premiérského úřadu, neanuloval se svoji vládou Mnichovskou dohodu ihned, bylo to ale především proto, že musel brát ohled na zbytky chamberlainových stoupenců ve svém kabinetu.

1. září 1939 zaútočil Hitler na Polsko a Velká Británie o dva dny později vstoupila do války. Churchill si upevnil své politické postavení, když se stal ministerským předsedou a ministrem obrany. Jako ministerský předseda dostal od krále Jiřího VI. „jen jeden“ úkol: ubránit Velkou Británii a zdecimovat nepřítele. (srov. s Rosická, 2003, online).

Roku 1940 vystřídal Winston Churchill na premiérském postu Nevilla Chamberlaina. Brzy ho čekala těžká zkouška v podobě letecké bitvy o Británii trvající přes dva měsíce. Po napadení SSSR Německem, se Stalin spojil s Británií a podařilo se jim nad Hitlerem vyhrát. To, že vyhráli, nijak nezměnilo Churchillův odpor vůči komunismu. Uvědomoval si snahy sovětských vůdců šířit komunismus i do ostatních zemí, proto se snažil posunout demarkační čáru (dohodnuta v Jaltě – únor 1945) co nejdříve na východ nebo alespoň za Prahu, ale ani to se mu nepovedlo.

Po válce prohrál volby a byl v opozici, ale ještě jednou nepřehlédnutelně vstoupil do politiky, a to v roce 1946, kdy v americkém městě Fultonu kde pronesl projev, který podporoval vznik OSN, jako ochránce míru. Navíc i přednesl svou vizi o společných jednotkách a poprvé veřejně použil termín „železná opona“. Winston Churchill zemřel 24. 1. 1965, pro mnoho Britů se stal symbolem válčící Anglie. Zbožňovali ho, i když byl cholerický, elitářský a často sociálně necitlivý. To vše mu prominuli pro jeho schopnost předávat sílu a vítězit.

Nicholas Winton

„Je rozdíl mezi pasivním dobrem a aktivním dobrem.
To druhé, dle mého názoru, znamená věnovat čas a energii tomu,

aby člověk zmírnil bolest a utrpení. Vyžaduje to, aby člověk šel vyhledat ty, jenž trpí, a jsou v ohrožení; nikoliv pouze žít vzorně pasivním způsobem a nekonat zlo.“

- Nicholas Winton

Nicholas Winton se narodil v německo-židovské rodině, která odešla do Londýna na počátku 20. století kvůli antisemitským náladám v Německu, 19. května 1909. Po studiu na střední škole pracoval v bankách ve významných evropských městech, jako jsou Londýn, Hamburk, Berlín nebo Paříž.

V roce 1933 se mu podařilo získat pilotní průkaz, dále závodně šerموval a několik let byl také makléřem londýnské burzy.

V prosinci 1938 se od svého přítele, člena Britského výboru pro uprchlíky z Československa, jež ohrožoval nacistický režim, dozvěděl, že existuje organizace, která pomáhá starým lidem vystěhovat se na Západ. Organizace starající se o zajištění azylu pro děti ale nebyla, a tak se Winton rozhodl založit dětskou sekci tohoto výboru. Zaštitil se sice výborem pro uprchlíky, záchranu dětí ale organizoval jako soukromá osoba. Zorganizoval hlavně vlakové transporty z Prahy do Británie, malá skupina opustila ohroženou republiku také přes Švédsko. Pro děti musel zajistit od Němců povolení k výjezdu, od Britů povolení ke vstupu, přijetí v rodině a složit za každé kauci 50 liber.

První děti odcestovaly letadlem 14. března 1939, den před obsazením zbytku českých zemí nacistickým Německem. Následovaly další transporty a poslední, osmý vlak vyrazil 2. srpna 1939. Nicholasi Wintonovi se takto podařilo zachránit 669 dětí, z nichž většina byla židovského původu, dále mezi dětmi byli potomci spisovatelů, komunistů a dalších nepřátel nacistů. Většina jejich příbuzných později zahynula ve

vyhlazovacích táborech. Největší transport s 250 dětmi měl odjet počátkem září 1939, ale kvůli vypuknutí války se už neuskutečnil. Většina dětí později zahynula, což Winton označuje za nejsmutnější okamžik svého života.

V období po válce působil v tehdejší Mezinárodní organizaci OSN pro uprchlíky. Když se v 50. letech usadil s rodinou u Maidenheadu, pracoval v několika menších firmách v okolí. V 62 letech odešel do důchodu a naplno se věnoval charitě týkající se především práce se seniory.

Dokumenty o jeho činnosti náhodou našla na půdě jejich domu Wintonova manželka Grete. Sám Winton je chtěl vyhodit, manželka je ale předala historičce Elizabeth Maxwellové, která zorganizovala setkání Wintona s „jeho dětmi“ ve studiu BBC. Emotivní záběry dojaly celý svět a z Wintona se stala známá a uznávaná osobnost. Zachránce ale „humbuk“ kolem své osoby vždy zlehčoval s tím, že „vůbec nic neriskoval“.

Za své činy byl Winton několikrát vyznamenán a povýšen do rytířského stavu. Prezident Václav Havel mu v roce 1998 udělil vysoké vyznamenání Řád Tomáše Garrigua Masaryka a byl navržen i na Nobelovu cenu za mír. Do roku 1988 se o záchraně dětí veřejně nemluvilo.

Lidé to často vysvětlují jeho skromností a neochotou chlubit se.

Wintonovy činy připomíná i slovenský režisér Matej Mináč. Poprvé tak učinil v roce 1999 v hraném filmu „Všichni moji blízcí“, podruhé v oceňovaném dokumentu „Síla lidskosti – Nicholas Winton“ z roku 2002, a potřetí v dokumentárním filmu s hranými pasážemi „Nickyho rodina“.

Nicholas Winton zemřel 1. července 2015 ve věku 106 let.

Zdroje:

ELLINGER, Jiří. *Neville Chamberlain: od usmiřování k válce: britská zahraniční politika, 1937-1940*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2009. ISBN 9788071069874.

KOMENDA, A. *Sociální deviace*. Olomouc, UP, 1999.

KRAUS, Blahoslav. *Sociální deviace v transformaci společnosti*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. ISBN 9788074355752.

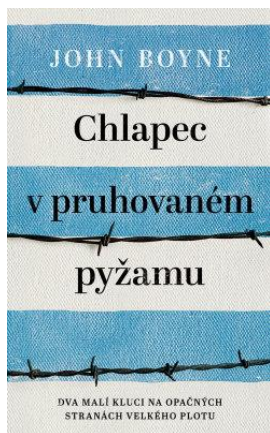
RYBNÍČEK, Drahomír, CÍLEK, Roman a Karel RICHTER, ed. *Galerie nesmrtelných*. Třebíč: Akcent, Drahomír Rybníček, 2001. Edice literárních portrétů velkých osobností našich, evropských i světových dějin, sv. 5. ISBN 80-7268-113-3.

WINTON, Barbara. *Není-li to nemožné--: život sira Nicholase Wintona*. Praha: Argo, 2014. ISBN 978-80-257-1319-8.

Zemřel Sir Nicholas Winton, zachránce stovek židovských dětí. *Aktuálně.cz* [online]. ©2019, 2015-07-01 [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/zemrel-nicholas-winton-zachrance-stovek-zidovskych-deti/r~d01b2d74200211e5a1480025900fea04/>.

CHLAPEC V PRUHOVANÉM PYŽAMU

Eliška Kvasničková

Kniha vypráví život jedné berlínské rodiny. Hlavním hrdinou je devítiletý Bruno, který, vlivem své dětské nevinnosti, neví nic o váženosti své rodiny v nacistickém Německu. Jednoho dne se ale celá rodina odstěhuje – pro Bruna – neznámo kam. Skutečnost je taková, že Brunův otec jako pravá ruka Führera a byl povolán vést koncentrační tábor v Polsku.

V novém domově je Bruno osamělý, ale díky oknu, které má ve svém pokoji, si všimne, že je nedaleko – za plotem – plno lidí. A také plno malých chlapců, se kterými by si mohl hrát. A tak se jednoho dne rozhodne, že se vydá na průzkum. Tajně, jelikož toto území neměl od tatínka dovoleno prozkoumávat.

Ke své radosti na své tajné výpravě okolo plotu narazí na chlapce v pruhovaném pyžamu. Vyzáblého, strhaného a s velmi smutnými očima. Oba chlapci se brzy spřátelí a Bruno začne Šmuela, jak se chlapec jmenuje, každý den navštěvovat. Bruno neví nic o životě za plotem ani nezná důvod, proč je Šmuel tak hubený nebo proč nemá boty ani žádné hračky. Při jednom setkání je Šmuel smutný a svěří se Brunovi, že nemůže nikde najít svého otce. Ten nechce nechat svého jediného kamaráda smutného a rozhodne se mu pomoci.

Kniha vypráví příběh o přátelství v jeho nejčistší podobě. Očima dítěte podává autor John Boyne složité věci jednoduše a s neposkvřeností, kterou mohou dospělí a doba na formujících se charakterech zanechat. Příběh s nečekaným koncem ve vás bude doznívat ještě dlouho po dočtení.

KRVAVÉ JAHODY

Hana Koželská

Autentický příběh Věry Sosňarové, odvážné ženy, která se svou mladší sestrou dokázala přežít 19 let v ruských gulazích. Jak říká Věra: „Hitlera jsem viděla, Stalina jsem zažila.“ Kniha nám jasně dokládá, že Hitler nebyl jediné monstrum 20. století.

ROMEO, JULIE A TMA

Denisa Doležalová

V této tragické novele autor popisuje život dvou mladých milenců v období II. světové války, konkrétně květen – červen roku 1942 v Praze (období heydrichiády). Ester je mladá holčička, která byla kvůli svému židovskému původu povolána do koncentračního tábora. V den, kdy měla odjet, nakonec shodou okolností neodjela a potkala milého chlapce Pavla, se kterým se do sebe později bezhlavě zamilovali. Pavel nebyl židovského původu – i tak se s Ester rád stýkal, dokonce si ji vzal k sobě domů a skrýval ji tam.

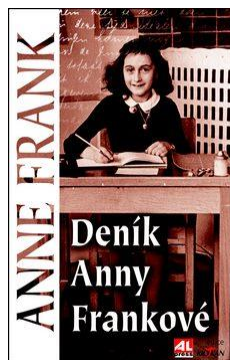
V této knize je velmi detailně popsáno, jaká „práva“ v období II. světové války měli Židé. Věci, které jsou pro nás dnes úplně samozřejmé – procházka parkem, pusa na ulici, večeře v restauraci, společný čas s milovanou osobou – ani tyto „základní“ okamžiky, které jsou zdarma, Ester kvůli režimu nemohla s Pavlem prožít. Pavel byl velmi hodný a odhodlaný, protože moc dobře věděl, co by se mohlo stát, kdyby Ester v jeho domě našli.

Ester bývala často sama doma a čekala na Pavla – po tmě, aby ji nikdo neviděl, potichu, schovaná. Ve společných chvílích Ester a Pavla se ale stane zlom – kolaborant Rejsek se dozví, že je v domě ukrytá Židovka...

DENÍK ANNY FRANKOVÉ

Denisa Doležalová

Annelies Marie Franková – německá židovská dívka – dostala k 13. narozeninám deník, do kterého si postupně zachycovala události svého života od 12. června 1942 až do 1. srpna 1944: v tento den byl sepsán poslední záznam. V knize jsou popsány autentické podrobnosti těchto Anniných dnů, ve kterých se společně s rodinou ukryla proti nacistům v tajných prostorech kanceláře otce Otty Franka v Amsterdamu.

V knize jsou zmíněny historické události i pocity Anny během ukrývání, věci, o kterých Anna nemohla s nikým mluvit a cítila se být velmi osamělá – matka se o ni moc nezajímala a měla raději Anninu sestru Margot. Anna v „klidu přežívala“ právě díky svému deníku, který měla moc ráda a představovala si, že píše dopisy své vymyšlené kamarádce Kitty – té mohla říct vše, sama říká: „*papír je trpělivější než lidé*“.

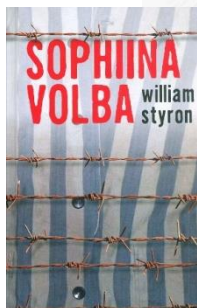
Po prozrazení skrýše byla rodina odvezena do koncentračních táborů – Anna umírá na tyfus v táboře Bergen-Belsen dva měsíce před koncem války, z rodiny přežil pouze její otec, který později Annin deník vydal.

Tento příběh není nijak veselý – ale je autentický a bohužel ne jediný. Podobné situace za války protrpělo velké množství lidí.

SOPHIINA VOLBA

Denisa Doležalová

Shrnutí mnoha velkých témat války se nachází právě v této knize. Sophie Zawistowska, nežidovská Polka, která se i přes nelehký život snaží žít šťastně. Sophiin přítel Nathan byl na ni ale zlý – často ji mlátil a nadával jí. Celým příběhem v knize nás provádí vypravěč Stingo, který je do Sophie zamilovaný.

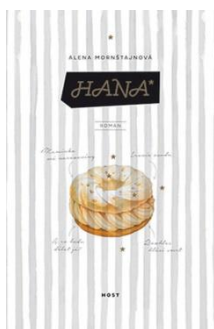

Je svědkem bouřlivého vztahu Nathana a Sophie, poznamenaného určitými patologickými rysy, protože Nathan je narkoman a schizofrenik, a Sophie ho bezmezně miluje. Stingo se s nimi blíže seznamuje a tráví hodně času a od Sophie se dozvídá životní příběh. Od šťastného dětství a mládí v Polsku až po dobu jejího zatčení a uvěznění v koncentračním táboře Osvětim. Odtud si odvezla své trauma, když se hned po příjezdu musela rozhodnout, které z jejích dvou dětí přežije, a které bude posláno do plynové komory.

Motiv Sophiiných voleb se vyskytuje v průběhu celé knihy. Sophie se Stingem nakonec utíkají, ale Sophie se stále nedokáže vyrovnat s otázkou, proč musela přežít a vrátit se zpět k Nathanovi, se kterým společně spáchají sebevraždu.

HANA

Tereza Cimmerová

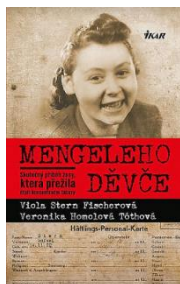

Tuto knížku od Aleny Mornštajnové jsem přelouskala za pár dní. Příběh dívky Miry, její tety Hany a dalších příbuzných židovského původu z městečka Valašské Meziříčí vás okamžitě vtáhne do děje a vy se čtením nebude chtít přestat. I to se stalo mně. Jakmile se do příběhu začtete, jste jím ihned polapeni a musíte ho dočíst až do konce. Nic ze zmiňovaných situací v knize byste nechtěli zažít, současně ale cítíte blízkost k postavám a lhostejní k nim rozhodně nezůstanete. Celá knížka je inspirována skutečnými událostmi, které zasáhly malé městečko v průběhu II. světové války i po ní, kdy v roce 1954 bylo Valašské Meziříčí napadeno tyfovou epidemií.

Za sebe bych knížku zhodnotila velmi kladně a rozhodně doporučuji její přečtení!

DALŠÍ TIPY NA KNIHY

Mengeleho děvče (2017)

Další svědectví Slovenky, která na vlastní kůži zažila, co to znamená ocitnout se v rukách „anděla smrti“, Josefa Mengeleho.

Tatér z Osvětimi (2018)

Kniha, která vypráví o tom, že i v takovém pekle, jako byla Osvětim, může vzniknout něco jako láska. Kniha napsána podle skutečných událostí.

Další tipy na knihy:

- Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou
- Fašismus: Varování
- Jeden den Ivana Děnisoviče

Knižních zpracování z období II. světové války je opravdu hodně. Pokud někoho téma opravdu zajímá, doporučuji vypátrat další díla.

Zdroje:

Databáze knih: Váš knižní svět [online]. Praha: DatabazeKnih, c2008-2019 [cit. 2019-03-30]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/>.

POSTTRAUMATICKÁ STRESOVÁ PORUCHA U VOJÁKŮ

Eliška Kvasničková

Válka je bezesporu jednou z nejextrémnějších stresových situací, které může člověk – ač díky výcviku „připravený“ – zažít. Dnes se jedná o přibližně půlročních nasazení, během světových válek, ale i v rámci lokálních konfliktů, to mohlo být i mnohem déle. To se často promítalo do psychiky vojáků buď v podobě akutní reakce na stres (téměř) bezprostředně po stresové situaci, nebo to bylo po návratu domů. U vojáků se mohla a může rozvinout posttraumatická stresová porucha, která významně snižuje kvalitu života nejen jich samotných, ale také jejich blízkých.

Válečná traumata

Poprvé se o válečných traumatech začalo mluvit v souvislosti s americkou občanskou válkou (1861–1865), dále následovaly studie během I. světové války (1914 – 1918) a s II. světovou válkou (1939 – 1945) se vrátil zájem o výzkum stresové poruchy a její léčby. Vojáci byli značně poznamenáni traumatizujícími událostmi, krutými boji a mnoha měsíci v zákopech. Propadali pocitům strachu a bezmoci, stávali se nebezpečnými pro své jednotky i sami pro sebe. Byli často trestáni, obviňováni ze simulace, dokonce mnozí lékaři uvažovali nad tím, zda je výhodnější „dezertérům“ pomáhat, nebo je střílet. Téměř čtvrtina vojáků neopustila bitevní pole v důsledku poranění, ale kvůli psychickým potížím. Tehdy byla posttraumatická stresová porucha označována různými názvy např. válečná neuróza (Freud), šok z ostřelování, bitevní únava, apod. (srov. s Vaisová, 2008, s. 12).

Historie posttraumatické stresové poruchy

Posttraumatická stresová porucha má své počátky již v 19. století, kdy byla původně zkoumána jako jev nazývaný hysterie. Tyto studie se dodnes pojí se jmény Sigmunda Freuda, Pierra Janet, Jeana-Martina Charcota a Williama Jamese. Po mnohahodinových rozhovorech, pozorování a klasifikování pacientek s hysterií došli Freud s Janetem

k závěru, že hysterie je stav způsobený psychickým traumatem (srov. s Vaisová, 2008, s. 12).

Posttraumatickou stresovou poruchou se v jistém slova smyslu zabýval Sigmund Freud také ve 20. století. Pátral po okolnostech, které způsobily postižení zhruba 20% rakousko-uherských vojáků během I. světové války. Tato skupina vojáků trpěla psychickými a fyzickými problémy, i když žádný z nich nebyl během nasazení vážně zraněn (Zimová, 2015, online).

Posttraumatická stresová porucha, byla jako pojem poprvé definována v roce 1968. V roce 1980 získala tato definice dnešní podobu: Americká psychiatrická asociace ji zařadila do svého třetího Diagnostického a statistického manuálu (DSM III), standardní příručky k diagnostice emočních poruch. Podrobné popisy symptomů obětí válečných konfliktů jsou zaznamenávány od počátku 20. století. Diagnózu posttraumatické stresové poruchy poprvé určili američtí psychiatři po výzkumech změn chování vojáků, kteří se vrátili z válek v Koreji a ve Vietnamu (srov. s Vaisová, 2008, s. 13).

Obr. 1: Členové Námořní pěchoty USA bezprostředně po přímé konfrontaci během Korejské války

Foto: Al Chang (1950)

Samuel Lyman Atwood Marshall

Generál S. L. A. Marshall se svým týmem historiků zpovídal stovky amerických vojáků bezprostředně po návratu z přímého boje ve II. světové válce. Povzbuzoval vojáky po těžkých bojích k vyprávění svých zážitků, k detailnímu popisu toho, co se na bitevním poli odehrávalo, čeho se vojáci stali svědky a jaké pocity v nich všechny tyto skutečnosti vyvolávaly. Tato metoda vedla v mnoha případech k psychické úlevě a sám generál Marshall ji nazýval „duchovní očistou“. V roce 1983 psycholog J. T. Mitchell Marshallovu metodu zmodernizoval: dnes je známá pod názvem Critical Incident Stress Debriefing a spočívá v přesně naplánovaných rozhovorech. Mitchellova metoda se dodnes v různých modifikacích používá po celém světě (srov. s Kvapilík, 2007, online).

Posttraumatická stresová porucha

Dnes je posttraumatická stresová porucha vysvětlována jako porucha, která se může rozvinout u lidí, kteří zažili traumatickou událost. Vzniká pod stálým psychickým nebo fyzickým tlakem, jež následuje po nečekaném katastrofickém prožitku. Po něm může nejprve následovat akutní reakce na stres, ta ale u 20 – 40% lidí přejde v chronickou – posttraumatickou stresovou – poruchu. Označuje se tak období, kdy člověka dohánějí vzpomínky po zažití extrémně stresové situace, a které:

- trvá déle než 3 měsíce,
- se vyskytne s několikaměsíčním až půlročním odstupem.

Pravděpodobnost rozvinutí posttraumatické stresové poruchy pak výrazně zvyšuje jiná stresová či traumatická událost, která té nynější předcházela. Může se jednat například o traumatické zkušenosti z osobního života, momentální náročná životní situace,...

Dle PhDr. Jana Huberta posttraumatická stresová porucha více postihuje tzv. „bezmocného“. Jedná se o člověka, který se ocitne v extrémně stresové situaci v roli přihlížejícího ne z důvodu, že by nechtěl zasáhnout, pomoci nebo se aktivně podílet, ale protože to v danou chvíli

není v jeho moci – ať už vzhledem k dovednostem nebo vnějším podmínkám (Hubert, 2018, přednáška).

Vojáci jako riziková skupina PTSD dnes

Vojáci tvoří jednu z rizikových skupin i dnes. Není ojedinělé, že jsou přímo ohroženi na životě oni sami nebo někdo z jejich jednotky, či že se stanou svědky (násilné) smrti druhé osoby během „mírových misí“ i během přímých válečných konfliktů. V takových situacích může dojít k výše uvedené akutní reakci na stres, ve většině případů se však u vojáka objevuje tzv. afektivní útlum. Afektivní útlum je reakcí na extrémní stres, kdy si voják extrémně stresovou situaci a její závažnost v danou chvíli plně neuvědomuje a dochází tak k potlačení či k úplné absenci emoční reakce: postižený si nejdříve „zachovává chladnou hlavu“, zůstává klidný, reaguje adekvátně až zautomatizovaně či mechanicky, ale bez emočního doprovodu – emoční reakce se v různých stavech projeví, až nebezpečí nebo stresová situace pomine (srov. s Hubert, 2018, přednáška). Afektivní útlum tak můžeme označit za určitý druh pudu sebezáchovy.

Obr. 2: Vztah mezi přípravou a stresem – bojovou zátěží

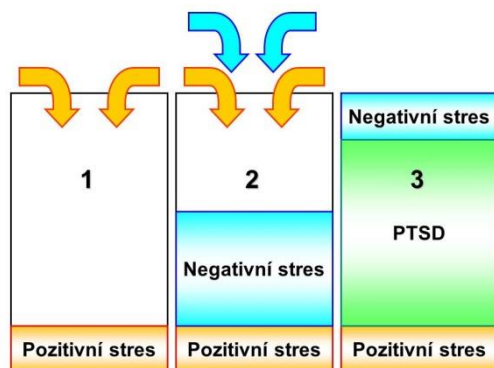

Zdroj: Kulíšek (2011, online)

Postižený znovu prožívá traumatické vzpomínky, které se mu zdají „živé“, často se mu vrací v podobě reminiscence (vzpomínání,

rozpomenutí), snů nebo tzv. flashbacků, které můžeme vysvětlit jako *záblesk minulosti, při které se člověk chová, jakoby se v minulosti prožítá situace či nepříjemná událost znovu opakovala* (SCS.ABZ, 2009, online), a to ho nutí přemýšlet nad alternativními scénáři: „co mohl udělat jinak“ nebo „kdyby vystřelil dřív“,... Jde tedy o znovuprožívání osudné události. Postižený se často vyhýbá místu připomínající mu daný okamžik. Může dojít také k tomu, že si pacient na některé podrobnosti či dokonce na celé období nevzpomíná. Objevují se problémy s usínáním, se spánkem a podrážděnost, která může vyústit v návaly hněvu (srov. s Kulíšek, 2011, online)

Obr. 3: Míra únosnosti a absorbování negativního stresu

Zdroj: Kulíšek (2011, online)

Kritéria diagnostiky dle klasifikace DSM III (Hubert, 2018, přednáška)

- 1) symptomy související s traumatizujícím zážitkem – pocity hrůzy a bezmocnosti
- 2) intruzivní příznaky – vzpomínky na zážitek se velmi živě a neodbytně vracejí
- 3) příznaky vyhýbání – zasažený se straní situaci a podnětům nějak asociovaným se zážitkem
- 4) příznaky zvýšené vzrušivosti – podrážděnost, úzkosti, nespavost, neadekvátní reakce atd.

Nejdříve je třeba vyjmenovat několik podstatných bodů, kterými lze pravděpodobnost propuknutí posttraumatické stresové poruchy významně snížit (Hubert, 2019, přednáška):

- mluvení o traumatické události – nevyhýbat se konverzaci o ní
  - to může být extrémně složité, protože vojáci často neradi se svými blízkými traumatické události sdílí: nechtějí je zatahovat do tohoto světa nebo argumentují tím, že „to stejně nemůžou pochopit“
- podpora sociálního okolí
- nevyhýbat se konkrétním situacím: po útoku se – samozřejmě v přiměřeném časovém období – vrátit brzy zpět k plněním misí
- návštěva psychologa (může zafungovat jako prevence)

Pokud k rozvinutí posttraumatické stresové poruchy skutečně dojde, je důležité začít ji řešit co nejdříve návštěvami psychiatra a psychologa. A už to může být prvním „kamenem úrazu“. Voják si totiž často nechce přiznat, že posttraumatickou stresovou poruchou (či jinou psychickou poruchou) trpí. V tom případě zde hraje významnou roli přístup jeho okolí, pro kterou je ale celá situace velice náročná.

Další komplikací může být případ, kdy si voják uvědomuje, že se ho posttraumatická stresová porucha týká, i to, že potřebuje vyhledat odbornou pomoc, ale obává se reakce svého okolí. Pomoc psychiatra nebo psychologa může být totiž i v dnešní situaci dost stigmatizující a vojákovi, který se vrátil z mise, by případné stereotypní uvažování společnosti mohlo výrazně uškodit.

Když se nám podaří dostat do bodu, kdy voják spolupracuje jak se svým okolím, tak s odborníky, léčí se posttraumatická stresová porucha za spolupráce psychologa, který zahájí psychoterapeutickou část kognitivně-behaviorální terapií – vysvětlí pacientovi přímou souvislost mezi jeho příznaky a traumatickou událostí (Diagnóza, 2010, online) – a psychiatra, jenž pacientovi předepíše vhodná psychofarmaka (= látky

ovlivňující duševní činnost člověka předepisované psychiatrem či praktickým lékařem).

Jednoznačná prevence před posttraumatickou stresovou poruchou (zatím) neexistuje, je pouze možné pravděpodobnost rozvinutí této psychické poruchy minimalizovat. Jednou z možností by byla speciální konzultační centra, kde by se konala „skupinová terapie sdílením“ se speciálně vyškolenými psychology doplněná dostatečnou psychologickou péčí po návratu vojáků domů v rámci prevence.

Seznam zdrojů

DZIAKOVÁ, Olga. *Vojenská psychologie*. Praha: Triton, 2009. 552 s. Psyché (Triton). ISBN 978-80-7387-156-7.

CHANG, Al. Korean War - Fallen Soldier. *Wikipedie: Otevřená encyklopedie* [online]. 2002, 28.08.1950 [cit. 2018-11-30]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Korejsk%C3%A1_v%C3%A1lka#/media/File:KoreanWarFallenSoldier1.jpg.

HUBERT, Jan. *Patopsychologie*. (přednáška) Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, 2018-11-21.

KULÍŠEK, Jaroslav. Posttraumatická stresová porucha. *Vojenské rozhledy*. Praha, 2011, **20**.(52), 94-113. ISSN 1210-3292.

KVASNIČKOVÁ, Eliška. Posttraumatická stresová porucha u vojáků po návratu z mírové mise (Seminární práce) Hradec Králové: Pedagogická fakulta UHK, 2018, 13 s.

SCS.ABZ, slovník cizích slov. *SCS.ABZ, slovník cizích slov* [online]. 2009 [cit. 2018-11-30]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/flashback>.

VAISOVÁ, Petra. Posttraumatická stresová porucha u vojáků po návratu z mírové mise (Bakalářská práce) Hradec Králové: Lékařská fakulta UK, 2008. 84 s.

ZÍMOVÁ, Lucie. Posttraumatická stresová porucha. *PharmaNEWS: Odborný časopis, vzdělávací konference, teambuilding, firemní akce* [online]. 2015 [cit. 2018-11-30]. Dostupné z: <http://www.pharmanews.cz/clanek/posttraumaticka-stresova-porucha-2/>.

VŠICHNI MOJI BLÍZCÍ

Eliška Kvasničková

Příběh filmu se odehrává rok před vypuknutím II. světové války po podepsání Mnichovské dohody (noc z 29. na 30. 9. 1938). Životní osudy jedné židovské rodiny tu jsou vyprávěny prostřednictvím desetiletého Davida, syna lékaře Jakuba Silbersteina.

Doktor Silberstein žije se svou početnou rodinou v krásném domě, který je prostoupen klidem, slušností a láskou. Často se zde schází početná Silbersteinova rodina, jež je spjatá pocitem sounáležitosti. Jakub Silberstein je navíc „poznamenán“ rysy své doby: je nositelem masarykovských ideálů, věří ve vítězství spravedlnosti a lidskosti.

Přesto si jako „vyznavač“ židovské víry uvědomuje rizika blížící se hrozby fašismu, které k nám postupně doléhají a konfrontují optimismus doktora Silbersteina. Ten i přes sílící nacistické tendence odmítá emigrovat. Názor změní až vlivem tragické rodinné události, kdy se rozhodne využít nabídky mladého Nicholase Wintona a pošle Davida do Londýna, čímž mu zachrání život.

ZACHRAŇTE VOJÍNA RYANA

Eliška Kvasničková

6. červen 1944 se zapsal do historie jako Den D – vylodění invazivních člnů Spojenců v Normandii. Válečné drama Stevena Spielberga sleduje osmičlenný tým vedený kapitánem Millerem, který dostane rozkazem najít ztraceného výsadkáře Ryana, jehož tři bratři padli

v boji (podle Sullivanova aktu, který byl přijat Kongresem, však příbuzní z jedné rodiny nesměli být nasazeni do bojových akcí ve stejnou dobu).

Muži se při plnění rozkazu dostávají do různých nebezpečných situací, ve kterých svádějí boje nejen s nepřítelem, ale i se sebou samými. Rozkaz se jim nakonec splnit podaří, avšak vojín Ryan odmítne opustit své druhy, se kterými brání strategicky významný most. Skupina kapitána Millera tyto důvody uzná, ale je tak nucena se spoluúčastnit bitvy proti německé přesile. Většina mužů během této mise obětuje své životy.

Sledovat dění pohledem řadového vojáka v kontrastu s určitou mírou naturalismu války donutí diváka přemýšlet nad smyslem válečného konfliktu, nad morální obhajobou kontroverzních rozhodnutí, nad tím, zda se vůbec dá ve válce nejednat v rozporu se svou lidskostí.

POSLEDNÍ VLAK

Hana Koželská

Film dokonale vyobrazuje psychiku lidí ve „vlacích smrti“ mířících do Osvětimi. Film je dostupný na webovém portálu Youtube.com. Doporučuji se na něj podívat. Je pozoruhodné sledovat, jak se namačkaní lidé postupně mění, jak moc je ovládne strach, nejistota nebo naděje. Jedná se o česko-německý film.

PÁD TŘETÍ ŘÍŠE

Eliška Kvasničková

Německý snímek Olivera Hirschbiegela ukazuje posledních deset dní života Adolfa Hitlera. Tento německý diktátor se od neúspěšného uchazeče o studium výtvarného umění ve Vídeňské akademii, přes

statečného vojáka I. svetovej vojny a zuřivého řečníka poválečného období během dvaceti let vypracoval na politickém schodišti až na samotný vrchol moci. Stal se z něho „Vůdce“ – neomezený vládce života a smrti Němců, okolních národů, ras a lidstva vůbec.

Už na začátku filmu se ocitáme v době, kdy celý svět ví, že je konec války na dosah. Hitlerovi se jeho cíle: vyvražděním „méněcenných ras“ a zotročením národů vytvořit životní prostor vyvolenému národu, dosáhnout nepodařilo.

Toto válečné drama představuje dvě roviny lidské tragédie. Na jedné straně je to nelítostný charakter jednoho diktátora, jehož svědomí netrápí miliony mrtvých lidí, kteří nevyhovovali jeho ideologii, jež má na svědomí, nýbrž to, že jich – podle něj – nebylo zabito dost. Už jako zlomený a možná šílený předčasný stařec vydává nesmyslné rozkazy, kterými přesouvá již neexistující armádu, aby jeho posledním rozkazem bylo udělat z Německa poušť. Druhou rovinu pak tvoří pohled na neodpuštitelný hřích každého jednoho (dospělého) člověka, který souhlasil, aby za něj rozhodoval někdo jiný. Aby se ve jméno diktátora dopouštěli neodpuštitelných zločinů. Zločinu proti lidskosti.

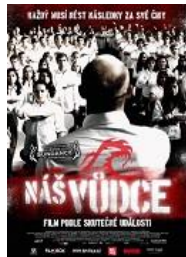
DALŠÍ TIPY

Hana Koželská

II. světová válka s sebou nese hrůzu, strach, ale také naději, úsilí a lásku. Všechny tyto emoce dokonale zapadají do typických námětů na knihy a filmy. Postavila jsem se před výzvou shlédnout co nejvíce filmů, které se odehrávají nebo nějak souvisí s II. světovou válkou, k mému překvapení jich je opravdu hodně. Film je úžasný v tom, že díky němu

prožíváte další život, soucítíte s postavami a prožíváte emoce. Stejně jako knížka, ale nad knihou strávíte poměrně více času, než nad průměrně dlouhým filmem. V článku uvedu některé snímky a pro zájemce doporučím další díla.

Nás vůdce (2008)

Často slýchávám, že nacismus se nemůže vrátit, že už jsme ho překonali. Jste si tím tak jistí? Proč si to myslíte? Můžeme se vůbec někdy poučit? Film nám ukazuje, že všechno je možné. Z obyčejného školního projektu se náhle stává nebezpečný experiment, který špatně skončí.

Hitler: Vzestup zla (2003)

Film, který zpracovává život Adolfa Hitlera, jeho mládí a cestu k moci. Film se z velké části natáčel v Česku.

Habermannův mlýn (2010)

Další film ze série českoněmecké koprodukce je volně inspirován životem německého průmyslníka Habermanna žijícího na severní Moravě. Film se odehrává v období odsunu Němců ze Sudet. Za mě film dokonale zobrazuje, jak se z milých příjemných sousedů stávají v zápalu strachu a beznaděje hrůzná monstra.

Běž, chlapče, běž (2013)

Příběh o židovském chlapci, který se rozhodne v roce 1942 utéct, aby se tak zachránil před deportací. Film nám jasně ukazuje, jak se z dítěte musí v jeden okamžik stát dospělý, který se o sebe musí postarat i v těch nejhorších podmínkách.

Anthropoid (2016)

Snímek vychází ze skutečného příběhu vojenské operace: atentátu na Reinharda Heydricha, třetího nejvýznamnějšího muže Třetí říše, hlavního strůjce konečného řešení.

Popírání holocaustu (2016)

Název mluví za vše. Před necelými 20 lety někteří stále spekovali o pravdivosti holocaustu. Spor americké spisovatelky Deborah Lipstadt a britského historika Davida Irvinga vyústil až v soudní řízení. Deborah označila Davida Irvinga za člověka popírajícího holocaust, ten ji za to obvinil z urážky na cti. Deborah se svým týmem tak musí před soudem dokázat, že k holocaustu skutečně došlo.

Návrat do Osvětimi (2016)

Český dokument, který zachycuje ženu, jež na vlastní kůži zažila deportaci a „život“ v Osvětimi.

Nejtemnější hodina (2017)

Film, který se odehrává na druhé straně, na straně Velké Británie. Film vyobrazuje začátek II. světové války s hlavní osobností britských dějin 20. století, Winstonem Churchillem, který musí jako premiér Velké Británie v temné hodině semknout britský národ a ovlivnit běh světových dějin.

Schindlerův seznam (1993)

Ač nejsem milovník černobílých filmů, tento má své vlastní kouzlo. Film je založený na skutečných událostech. Vyzdvihuje lidskou ochotu pomoci a boj za záchranu lidských životů.

Zlodějka knih (2013)

Jeden z mých nejoblíbenějších filmů z II. světové války. Dětská nevinnost a naivita v kombinaci s válkou je výborným tématem. Film vypráví o dívce Liesel, která přijde o svou vlastní rodinu a dostane se tak do péče

pěstounů Hubermannových. Liesel miluje knihy, i ty zakázané. Film je velice emotivní a končí tragicky.

Doporučení dalších filmů:

- Deník Anne Frankové, Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou, Fury
- 1944, Cizinci před branami, Život je krásný
- Nahý mezi vlky, Neznámý voják, Sibiřský deník
- Lidice, Pearl Harbor, Black Book, Mlha v srpnu
- Downfall, The Pianist, The Imitation Game

Zdroje

Všichni moji blízcí. *ČSFD.cz* [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/22975-vsichni-moji-blizci/prehled/>.

Zachraňte vojína Ryana. *ČSFD.cz* [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/8652-zachranite-vojina-ryana/prehled/>

Pád Třetí říše. *ČSFD.cz* [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/116563-pad-treti-rise/prehled/>.

ČSFD: Česko-slovenská filmová databáze [online]. Praha: POMO Media Group, c2001-2019 [cit. 2019-03-30]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/>.

MANŽELÉ GOEBBELSOVI A CYANKÁLI

Denisa Doležalová

Magda, rozená Bahrendová, se narodila v roce 1901. Roku 1930 se Magda – nyní již jako Quandtová – vydala podívat na stranickou akci NSDAP, kde byl jedním z hlavních řečníků také dr. Joseph Goebbels, který Magdu zcela oslnil. Po tom, co se stala nadšenou buddhistkou a sionistkou, se nyní stává pro změnu nadšenou národní socialistkou – vstupuje do NSDAP, hlásí se do vedení strany a stává se z ní osobní archivářka dr. Goebbelse.

Dr. Joseph Goebbels a Magda Quandtová se vzali 19. prosince 1931. Hitler chodil ke Goebbelsovým rád na návštěvy. V březnu 1933 byl Goebbels za svou mistrovskou předvolební politickou agitaci odměněn tím, že Hitler speciálně pro něj vytvořil ministerstvo lidové osvěty a propagandy. Magda měla s Goebbelsem celkem 6 dětí: Helgu, Hilde, Helmuta, Holde, Heddu a Heide. Celý svůj život věnovala svému ženskému poslání – starala se o děti, byla manželkou a hospodyní.

Magda byla vzdělaná a rozumná žena, tudíž dobře věděla, že po porážce Německa by jí a její rodinu čekaly kruté časy plné výslechů, trestů a všeobecného ponižení. Možnost odejít dobrovolně ze života se jí jevila jako jediná možná – ale co jejich děti?

Byly by bez rodiny a dopustit, aby byly terčem pomsty? To v žádném případě. „*Vezmeme je s sebou, protože jsou příliš krásné a dobré pro svět, který nastane,*“ prohlásila jednoho dne Magda.

21. dubna 1945 se Goebbels s rodinou přemístil do krytu pod říšskou kanceláří. O týden později si Hitler zavolal nejbližší spolupracovníky a oznámil jim, že dobrovolně zemře, a novým říšským kancléřem by se měl stát právě Goebbels. Ve svatební den Hitlera a Evy Braunové všichni v bunkru mluvili jen o možnostech sebevraždy. „*Většina souhlasí, že nejjistější způsob je cyankáli. Téměř všichni je u sebe mají.*“

Bunker, který se otrásal pod náporem sovětských granátů, se pro Magdiny děti stal místem pláče, strachu a nechápavých otázek. Proč nemůžeme ven? „*Umřeme tady?*“ ptala se Helga, která stále prosila, aby

bunkr opustili. Navenek chladnou a vyrovnanou Magdu v bunkru rozplakal jen Hitler, jenž jí těsně před smrtí věnoval stranický odznak, který si právě odepnul za svého kabátu.

Po sebevraždě Hitlera a jeho manželky už pro Magdu nestálo za to žít. Jejich smrt udělala definitivní tečku za jednou érou. Na prvního máje 1945 se Goebbelsovi rozloučili se spolupracovnicí. Požadovali, aby byly jejich mrtvoly spáleny.

Večer maminka připravila dětem velkou konvici kakaa s uspávacími prostředky, hrála si s nimi jako obvykle, některé z nich pochovala, jiné pohladila po vlasech. Byly oblečené do bílých košilek, smály se, vesele klábosily. Za chvíli usnuly.

Maminka je nechala o samotě, později se k nim spolu s doktorem Stumpfeggerem vrátila, aby dokonala dílo zkázy – tak dětem vložila do pusy rozdrčené kapsle cyankáli. Když přišla zpět, plakala, sedla si ke stolu a hrála solitaire a její manžel se k ní připojil. Poté spolu vyšli na zahradu, kde se Goebbels zastřelil, a Magda rozkousla cyankáli.

Rodina Goebbelsova umírá 1. května 1945 v Berlíně.

Zdroj: Děti vzala s sebou: Byla Magda Goebbelsová oběť doby, či krutá vražedkyně?. *100 + 1: Zahraniční zajímavost* [online]. 2011, 2017-09-09 [cit. 2019-03-28]. Dostupné z: <https://www.stoplusjednicka.cz/deti-vzala-s-sebou-byla-magda-goebbelsova-obet-doby-ci-kruta-vrazedkyne>.

Je minulost stále živá?

Kde je vlastně prvopočátek válek? Kde se v lidech bere ta neuvěřitelná krutost? A když už se objeví, proč má tolik následovníků?

Nejčastěji to bývá moc. Touha po moci. A ta se bohužel mnohokrát dostává do rukou nesprávným lidem, kteří ji zakusí a chtějí víc. Jdou si za svými ideály s klapkami na očích, hledají především vlastní prospěch a prosazují své ideje a názory. Jak tomu ale předcházet? Jaká prevence je neúčinnější? A kdy s ní vůbec začít?

Už jako děti si osvojujeme hodnoty. Už tady je prvopočátek. Pozorujeme. Sledujeme chování svých rodičů a dalších autorit. Nezapomínáme na nesplněné sliby a všímáme si (ne)zodpovědnosti, kterou od svých nejbližších přijímáme. Potřebujeme důslednost. V tomto období jsme nejvnímavějšími bytostmi na celé „linii“ našeho života, a především v této etapě si všímáme krutosti, principů, přístupů, zásad a návyků svého nejbližšího okolí.

Jak rosteme, ovlivňuje nás mnoho faktorů. Rodiče, škola, vrstevníci, sociální prostředí, koníčky,... a odolnost vůči případným negativním vlivům těchto činitelů opět záleží na tom, co jsme si odnesli v raném věku našeho života. V žádném případě bychom ale neměli polevovat ani v dalších letech našeho vývoje. Pouštět si dokumentární filmy, podrobně si prostudovat příčiny dané problematiky pomocí ověřených a důvěryhodných informací, zajímat se, bádát, nahlížet na konkrétní věc z vícera úhlů pohledu...

Stále častěji se ve svém okolí setkávám s případy, kdy lidé ztrácí zájem o vědění. Kdy berou věci okolo sebe jako samozřejmost. Zapomínají žasnout. Přitom už Albert Einstein říkal, že kdo se nedokáže divit, kdo nedokáže žasnout, je mrtvý. Jsme preventivními pesimisty a paradoxem je, že oběti, které si musely projít hrůzami II. světové války, byly a často zůstávaly charakterními a morálními lidmi, kteří i přese všechno věřili v lidskou dobrotu a uchovávali si naději až do úplného konce.

Jak Viktor Frankl napsal ve své knize *Vůle ke smyslu*: „Právě tam, kde nemůžeme svou situaci změnit, právě tam se po nás žádá, abychom změnili sami sebe, abychom dozráli, dorostli a nakonec přerostli sami sebe.“ Přitom Viktor Frankl nemluví o změně svých postojů ani neupřednostňuje ústupky před důležitostí hodnot. Mluví o překonání se v těch nejnepředstavitelnějších situacích, které si lze umíme představit a vyzdvihuje sílu člověka, která mnohdy překonává naše chápání.

A ještě jednu věc nemůžu opomenout. Tato slova si zapsal do deníku československý voják Adolf Opálka působící ve Velké Británii a velitel para-výsadku Out Distance, který padl spolu se šesti svými přáteli v kostele sv. Cyrila a Metoděje:

„Tak mám sedmadvacet let. Jak může někdo mluvit o kráse, kdo neviděl Rešice, kdo neviděl naši kapli v mléku bílých třešní. Všechna místa u nás, na nichž všude jsem já, kousíčkem nesu asi po celém světě. V Anglii toho ze mě zůstane málo. Jedině snad ve Skotsku. Dvacet sedm let života za mnou. Smrt pro vlast. S tím jsem se už dávno vypořádal a jsem odhodlán provést vše. Teti, Miluško a ostatní naši doma, mám rád Rešice a republiku více, než svůj život.“

Láska. Pokora. Vlastenectví. Laskavost. Dnes bychom možná byli schopni definovat každý z těchto pojmů, ale neuniká nám tak jejich význam? Schováváme se za tyto fráze a často zapomínáme na smysl a důležitost toho, co nás dělá lidmi. A přitom v porovnání s těmi, kteří riskovali své životy v období totalitních režimů, my neriskujeme téměř nic. Vždyť i malé vystoupení z komfortní zóny pro dobrou věc je určitá forma hrdinství.

Na závěr si dovolím citovat Williama Styrona, kterému se příčina zvěrstev (zdaleka nejen) II. světové války podařila shrnout do dvou vět.

*„Řekněte mi, kde byl v Osvětlení Bůh?“
„Kde byl člověk?“*

KONTAKTY

Společná emailová adresa: eventusprocollegis@gmail.com

Redakční rada (v abecedním pořadí)

doc. PhDr. Václav Bělík, Ph.D.	vaclav.belik@uhk.cz
Mgr. et Mgr. Stanislava Hoferková, Ph.D.	stanislava.hoferkova@uhk.cz
PhDr. Josef Kasal, MBA, Ph.D.	josef.kasal@uhk.cz
Bc. Helena Malířová	helena.malirova@uhk.cz
PhDr. Stanislav Pelcák, Ph.D.	stanislav.pelcak@uhk.cz
Mgr. Lucie Špráchalová	lucie.sprachalova@uhk.cz
Tereza Cimmerová	tereza.cimmerova@uhk.cz
Denisa Doležalová	denisa.dolezalova@uhk.cz
Hana Koželská	hana.kozelska@uhk.cz
Eliška Kvasničková	eliska.kvasnickova@uhk.cz
Lucie Mrázová	lucie.mrazova@uhk.cz
Adéla Nováková	adela.novakova@uhk.cz
Kristýna Šrámková	kristyna.sramkova@uhk.cz

